

BÖRZSÖNY? HEL?KON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

V. évfolyam 6. szám, 2010. június

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Krasznainé Konczili Éva: Szorul (tollrajz)

Tartalom:

- 3. o.: Júniusi mennybemenetel;** (Ketykó István verse)
4.-5. o.: Jambus versek: (rondó); (stanza); (Pongrácz Ágnes versei)
10.-13. o.: Csasztuska; (Kovács T. István írása)
14.-19. o.: Szanda történetéhez; Szécsénke történetéhez; (Végh József képes helytörténeti írásai)
22.-23. o.: Morbid kép; Képek és látomások; (Csáky Károly versei)
26.-27. o.: A hét csoda; (Kő-Szabó Imre írása)
30.-31. o.: Péter-Pál napján; (Ács Bódog írása)
34.-35. o.: Roland Lockyer levelei, V. levél: Levél a napnak; Roland Lockyer újabb kalandjai I.-II. rész: A Mindenséghez; A csata; (Szájbely Zsolt írásai)
38.-39. o.: Barkochba; ...felülről brrrrr; (Székács László versei)
40.-44. o.: Vámosmikola falu tájháza; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)
45. o.: Lenge szellő lebbenti a szatyrot; (Kenyeres Balázs verse)
46. o.: Ballagok; (Hörömpő Gergely verse)
47.-49. o.: Németh Péter Mikola felhívása;
52.-57. o.: A kedvenc; Tériszony; A különdíj; (Pribojszky Mátyás írásai)
66.-70. o.: Könyvajánló;
71.-72. o.: Pályázatok;
73. o.: Impresszum;

E havi számunkban készülő harmadik meséskönyvem anyagából mutatunk be néhányat, feleségem, Krasznainé Konczili Éva tollrajzaival illusztrálva. A mesék, illetve a rajzok címei:

- 6.-7. o.: Szorul;**
8.-9. o.: Részeg ember előtt;
20.-21. o.: A cseresznye;
24.-25. o.: A körmenet;
28.-29. o.: Angyal lennél;
32.-33. o.: Az akasztás sem;
36.-37. o.: Egy se gyött erre;
50.-51. o.: Konc;
58.-59. o.: A mesterek mestere;
60.-61. o.: Mikor állott;
62.-63. o.: Mikor jézus;
64.-65. o.: A gyiófa;

A címlapon a Szorul, a hátsó borítón a Mikor állott című mesékhez készült illusztrációk láthatóak. (A Szerk.)

KETTKÓ ISTVÁN

Júniusi mennybemenetel

*Pipacsok szállnak szememre
cirógatják arcom fehér árvalányhajak
gördül fényel megrakott szekere a Napnak
keréketörök a délutánt forró nyár-sugarak.
Izzadnak erősen kék búzavirágok
lihegve sápadoznak a fehér nyírfák
sorompórudak lehajtott nyugalma előtt
tülkölnék vad benzín-csordák
majd közük pattint ostorával
egy dízel-pásztor
s a bakter lesütött szemmel elpirul ,
amikor szoknyám alá kap
a mozdony kavarta szél - - -
elfordítják fejüket, égre bámulnak
a frissen festett rudak
és szegyükben mennybemennek
a pitypang-krisztusok...*

Vácrátót , 1982. június 23.

PONGRÁCZ ÁGNES

Jambus versek (rondó)

Nem tudom

A dalnokok kábán kiálltak éppen,
a színpadon peregve szólt a dob.
Isten meleg szárnyát lestem, s akkor
pofon csattant, azóta enyhén érzem
a fájdalmat, s arcom sajog, jaj, éget!
Kellett nekem? Te hol voltál, mikor
a dalnokok kábán kiálltak éppen?

Tanulnék Villontól verset, szép-mesét,
helyette egy Herceg lett szomszédom.
Orléansból jött. Itt a kín-padon
ő vert nyakon, mivel rút lett az ének, s
a dalnokok kábán kiálltak éppen.

Hány pofont kaptam?

...

...

A dalnokok kábán kiálltak éppen,
a színpadon peregve szólt a dob....

(stanza)

Búcsú-levél

Az őszi szél az udvaron suhanva
nyugatra fut, diót csörögve ver,
egy sárga-szín levél kering magasban,
a rozsdabarna épp itt röppen el
az arcom mellett, mint a halhatatlan
bátor, ki tudja jól, ezerszer lesz
meg önmagából, oly lágyan tér a földre,
a lelke most elszáll, a teste görbe.
Engedd, sodorjon élet lankadatlan,
minden levél, melyben meghalsz, egyszer
felébred új anyagként új avarban.
Talán, ha mondanám neked, Kedves.
Mondtam már, és mégsem hitted. Kacagva
a pókerasztalnál kártyát keversz,
a lapjaidba lesve látlak többnek.
Kabátom összehúzó, kint hűvös lett.

KARAFFA GYULA

Szorul...

Vót eccer, hun nem vót, vót eccer egy folyó, minek az vót a neve, hogy Tisza. Messze esik e Jerusálémtül, hol Jézus tanított, s Betlehemtül, hol felnevekedett, de mégescsak kedves vót ez a folyó a főgglyivel egybe es a mi urunknak, a Jézus Krisztusnak. Ugyanis gyakorta járogatott errefelé, mán csak azér, merhogy ennél a folyónál s ezen a földön laktak a magyarok, kik igencsak kedvessek vótak a teremtő Atyaúrsten előtt, hát gyakorta kütte a fíját, hogy hirdesse nékik az evangyéliomot lelküknek üdvére, testüknek megerősítésére.

Így vót ez ama bizonyos napon es. Hogy mék napon? Hát azon, amikor Jézussal csufság esett meg ezen a földön. Hogy es vót? Elmesélem.

Történt eccer, hogy Jézus e földön csángált. S ha mán errefelé járt, gondolta, megnézi saját szemivel, vajjon valóságosan olyan szőke az a Tisza, miként a magyarok állították mindég es. Elért a partra, hát olyan szépen hömpölyögött, olyan szépen senderedett, olyan szépen fecsegett az a folyó, hogy nagyon megmelegedett tülle a Jézus szíve. Szép vót, na! Meg szőke es, ahogy leírták a magyarok, ugyanis úgy kavargatta a homokot, az iszapot, valóságosan megszínezte a vizet. Járogatott a Jézus, menegetett a partyán, de gondolta, mosmán át kellene menni valahogy túlra, s onnan es megnézni az ittenit, hogy onnan es olyan szépet mutat e, mint innen. Tanált es egy hidacskát, de az amolyan fahíd vót, abba az üdőbe csakis abbul rakták azokat. Joó beregi fenyőbül, joó nyírségi tőgybül, meg joó szabolesi akácbul. Álltak es azok százévekig, mígcsak ha valaki meg nem rongálta őket.

No, ahogy elindult errül az ódalrul, hát szembe éppen egy prosecció akart általgyönni, mer erre vót dóga, mentek éppeg Márijapócsra a Szüzmárijához. Oszt a híd közepin öszsvetanálkoztak Jézusval. Akkora keresztet tartott maga előtt a prosecció első embere, akkora lobogókval gyöttek a többiek, hogy észre se vették, oszt leszorították Jézust a hídrul, bé a vízbe. Mit vót mit tenni, bévette magát a vízbe a Jézus, azaz csak vette vóna, merhogy tudott ű a vízen jární, hát most es kigyaloglott szép csendbe, de hajják, a nagy buzgalmukba még aztat se vette észre a prosecció egy embere se. A magyarok közt es elterjett ennek az esetnek a híri, oszt ótán mán azok es gyakorta mongyák, ha valakivel valami rossz történlik, hogy:

„Szorul, mint Jézus Krisztus a hídon.”

Részeg ember előtt ...

Eccer régen, mikor még a Túron nem vót vízimalom, Jézus elvetődött jártába arra a vidékre, a Beregbe. El es csodálkozott, hogy milyen szép ott minden porta, hogy milyen takaros a mező s hogy milyen szépen állanak a szilvafák odakünn a határba. De szép es vót hajják az az ezernyi fa telve virággal, jószagu virággal, telve méhecskékkel, kik öszveszedeggették aztat s bévítették a kaptárjukba, hogy mézet csánnyanak abbul. Közbe bé es porzották a fákot, hogy a mi Teretóúristenünk az azévi termést megaggya a gazdáknak, hogy legyen mit takarni kamarába, aszalóba, s butykosba. Hej, de felvidult Jézus szíve erre a látványra, az aptya s a méhecské munkájára! Ahogy meneget, szembe gyütt véle egy helybéli atyafi.

-De szépen vannak kendtek errefelé, atyámfia! S ezek a szilvafák es milyen csodái a Teremtóúristennek, ha erre néz valaki, hát megértheti, hogy mitül es szép a földi élet.

-Nono, csak ne olyan hevessen atyámfija. Ha maga lássa, hogy ebbül a szép virággal gyümölcs lesz, a még hagyján. De ha majd azt es meglássa, hogy abbul a gyümöcsbül milyen fertelmes dolog lészen, akkor még a vallásábül es kiáll, erre én letészem a nagyesküt!

-No, rendben van, fogaggyunk – monta Jézus, merhogy el nem bírta képzelettel, hogy ebbül a szép virággal valami fertelem legyen bármikor es.

No, fogattak, kezét attak egymásnak, széjjel es vágta valaki azt a fogadást, oszt betértek egy házho. Épp ennek az atyafinak a szomszéggyába, egy kocsmába.

No, odaszól az atyafi a kocsmárosnak:

-Hozzál csak Jóska a tavalyi szilva termésibül, mer ez a jóember még élettyibe nem tanálkozott véle! Mutassuk csak bé neki!

Úgy es vót, kihozta a kocsmáros az italt, kiöntötte porcijókba, oszt a mi atyafink bé es kapta a maga felessit. Csak úgy eccerre, bé a gallérja mögé. Úgy szokták. Krárogott es hozzá egy keveset, mert marta a gigáját a pályinkának az ereje. Azt es úgy szokták. No, Jézus csak nézte, búzölgette a saját adagját, cöccögött magába, mer szemre nem vót azon a lén semmi fertelmes. Jó szaga vót, benne vót a napnak illattya, a szilvavirágnak s a gyümöcsnek a szagja, s olyan tiszta vót, hogy által lehetett nézni azon, hát csak jó lehet, gondolta. Demikor a szájáho vette a poharat, majdcsak meg nem fullatt az első nyelettül. Úgy öszverántotta a gigáját az a szilvapályinka, hogy még megszólalni se bírt egy fertályórájig. No, mikor letellett az az üdö, aztat mongya Jézus az atyafinak:

-Hát, kendtek eztet a fertelmet csányják abbul a szép virággal s annak termésibül? S eztet rájadásul még meg es isszák? Nohát megnyerte kend a fogadást, merbizony ennél rosszabb dologgal még nem tanálkoztam életembe!

Azér nem szalatt el, ott üldögélt még egy kicsit a kocsmába az atyafival, s azt es meglátta, hogy ki ezt a lét nyakalja, az bizony kivetközik emberi mivoltábul, s beléköt az még az élő fába es. El es kerülte ótan a Jézus az ilyen embert ha csak tutta, bármennyire es szánta szegényt, ki ilyen fertelmet iszik egész élettyibe. No, ezóta mongyák a magyarok a részegre, meg annak a haragjára, hogy:

„Részeg ember előtt Krisztus is kitért.”

KOVÁCS T. ISTVÁN

Csasztuska

Nyári, holdvilágos estéken, mikor mi, gyerekek odaültünk annak a terebélyes nagy barackfának a lombjai alá, akkor Bodri kutyánk is közénk telepedett. Nézte, figyelte, mit csinálunk. Családtagnak érezte magát. Félretartott fejjel figyelte, miféle játékot játszunk mi. Én ott a targonca vázán ülve, valamelyik csikótűzhelyből kisserelt, rozsdamarta sütő alját püföltem két fadarabbal, nótát is faragva a ritmushoz. Néha meg fésűmuzsikán kísértem a húgom nótáját. Sajátos műsoros előadásokká váltak ezek az esték, melynek a házuk eresze alatt üldögélő szomszédok voltak a hallgatói. Az ő figyelmük ösztönzött minket arra, hogy néha még a cirkuszi előadásokat is utánozzuk. Megesett, hogy a játék hevében elkiáltottam magamat:

-Nagyérdemű Közönség! Kezdődik az előadás! Először Bodri, a csodakutya mutatja be csodálatos produkcióját!

Akkor aztán, magam elé kaptam a kutya két hátsó lábát, és néhány kört tettünk meg. Bodri a két első lábán tipegett a barackfa körül, mintha az én talicskám lenne és mintha megértette volna, hogy ebben a játékban neki is fontos szerepe van. Tapsot nem kaptunk, de odaatról jóízű nevetés hallatszott. Tudtam, hogy ebből az egészből, csak az én felső testemet láthatják a kerítés magasan át, ezért dobszót és nótát is kellett produkálni. Rá is kezdtem emígyen, hogy:

„Nagyváradi dombon

A hegyek között

Láttam én egy kislányt

A kádban fürdött.

Mondtam neki, hogy

Maga szemtelen.

Akkor szép a kislány

Mikor meztelen.”

Mivel odaát ezt is nagy nevetéssel jutalmazták, sőt, még olyan hangok is áthallatszottak hozzánk; -Na! Nézzétek mán!

Miből lesz a cserebogár! Így még jobban nekibátorodtam és azt kezdtem nagy hévvel dalolászni, hogy;

” Gimbet, gombot

Gimbet, gombot

Apró ezüst gombot

Ki a fene látott vénasszonynak

Ilyen vastag combot.”

Ennek a strófának a végére édesanyám tett pontot a konyhából kiszólva; -Na, na, na, ! Észnél legyél már!

Ha tehát észnél kellett lennem, akkor a másik estén új nótát kellett fabrikálnom. A saját szerzeményem pedig úgy szólt, hogy:

” Kimentem a kertbe

Gyümölcsöt lopni

Arra járt a csősz

Meg akart fogni

De ám én aztat nem hagytam

És gyorsan haza szaladtam

Hipp-hopp!

Ne jajgassatok!

Ne ordítsatok!”

Bumm!-ütöttem ezután nagyot a sütő aljára.

Másnap azt mondta édesanyámnak az Amerikából, még a háború előtt hazajött ember felesége:

-Szomszédasszony! Lajos bácsi nagy jövőt jósol a maga gyerekeinek.

-Bár igaza lenne!- sóhajtott erre nagyot édesanyánk, de egyelőre hiába próbálta kitalálni, hogy mi is lenne az a nagy jövő, még az iskolás évek után sem láthatott messzebb, mint a vasutállomásig, ahonnan reggel öt órakor indult a lóvontatta kisvonat, a lóré. Suhanc falusi cimboráimmal, deportált grófokkal, katonatisztekkel utaztunk minden nap az állami gazdaság földjeire gyapotot kapálni. Máskor meg gyalog, a falutól nyolc kilométerre levő rizstelepre. Ott is napi tíz órát dolgozva, térdig érő vízben gyomlálni, időnként vérszívó piócákat elterelve, vagy leszedve a lábunk száráról. Kishúgom jövője meg a téglagyárban kezdődött el, amikor én már végre szakmát tanulhattam az építőiparban.

Nap közben a kötéseket, a sarokfüggőzést, meg a vakolás mesterfogásait magyarázgatta a mester, de mikor egy vidéki tanyaközpontban, órányi járásra legközelebbi falutól istállót kellett építenünk, estére mindig kitalált valamit, hogy ne unatkozzunk. Mert amit mi magunk találtunk ki, abban nem volt köszönet.

Olyasmit, például, az egyik épület pincéjében krumplit tárolt a gazdaság. Ott is akadt munkánk, és egy alkalommal addig-addig dobáltuk onnét krumplival az ablak előtt elhaladókat, míg végül krumplis térére vált a fél tanyaudvar.

A gazdaság igazgatója kiabálva rohant a mesterhez: -Kiket hozzott maga ide? Azonnal csináltasson rendet!

Másnap meg a mezőőr fenyegetőzött, hogy sóstöltettel durrant azoknak a fenekébe, akiket a szőlőskertben meglát, mert már egész sorokat dézsmáltak meg a mieink.

A mester erre azt találta ki, hogy esténként tábortüzet gyújtunk és műsort rendezünk. Amolyan ős Ki-Mit-Tud- volt ez. Meg kellett mondani, hogy melyikünk mit vállal a kör közepére állva elszavalni, eldalolni. Egyesek már kipróbálták magukat otthon, iskolai szereplőként, vagy színjátszó csoport tagjaként. Fel-fel bukkantak néha a még élő ősi népdalok is, amikről azt gondolom, hogy bárcsak feljegyeztem volna őket, ne csupán a töredékét dudorászgassam néha, még ma is. Önkéntelenül jön elő az egyik alföldi gyerek nótája, ami valahogy így szólt:

„András nap tájt van az idő

Szálldogálnak a hófelhők.

Sírnak, rínak, a bárányok.

Elfogyott a takarmányok.

De a gazda azt dalolja,

Van még tippán a bokorba.”

Azt, hogy a következő sorok ide tartoznak-e vagy sem, már nem tudom de a dallam ugyanaz volt:

” Két hete múlt

Most lesz három,

Hogy a számadót nem látom.

Amoda jön, amint látom,

fecskefarkú számárháton.”

Az egyik, kis bariton hangú kőművesinasnak a nótája meg úgy szállt messze az esti sötétségben és úgy megérintett, hogy még mindig bennem muzsikál a dallama. A pontos szövegét már nem idézhetem. Emlékszem pedig, abból a dalból valamennyiünk otthon utáni hazavágyása csendült ki. Hiszen nemrég szakadtunk el úgyszólván az anyánk szoknyája mellől. Hazai ízek helyett az üzemi konyha főztje került az edényünkbe, vaságyon, szalmazsákon álmodtuk haza magunkat éjszakánként.

Akkor este nem is volt kedvem tréfálkozni, pedig nap közben mindig viccelődve enyhítettem annak a hiányát, hogy most nem dalolt mellettem a húgom, nem játszik velünk a Bodrikutya, nem gyűltek körém a tavasszal kikelt pelyhes kislibáink és édesanyám sem szólt rám a konyhából, mikor a nagy barackfa alatt bohóckodtam, hogy „Na, na, na! Észnél legyél már!” Ez az anyai intelem is elkísért, egész életem során.

Akik a mi falunkból jöttek velem, tudták, hogy én is voltam otthon színjátszó. Egyszer például francia munkanélküli fiatal alakítottam. Persze, megfelelő jelmez nélkül, zsinóros, prémes télikabátban, mert a termet sem fűtötték. Ezért aztán a komoly téma ellenére inkább derült a közönség. A fiúk most is azt kérték, hogy valami vidámat adjak elő. A derű hiányzott nekik is nagyon. Hát, én meg mi a fenét találhattam volna ki, mint amiket itt-ott felszedtem az éppen jókedvükben lévő nagyobbak körül. Jól jött és felhasználtam hát a hazai municiót. Az otthoni vásárok alkalmával addig álldogáltam a portékájukat dalolva reklámozó vásári nótáskönyv-árusok előtt, míg meg nem tanultam a szövegüket, s most egy fadarabbal a kezemben, gitározást utánózva, nagy sikerrel adtam elő a korabeli slágert.

„Nagy divat lett Budapesten
a nejlón kabát.

Akinek van, kiadhatja
A hálószobát.

Ha jól esik, ha nem esik,
ha rossz az idő,
nem kell félni, biztosított
minden kicsi nő.

Nejlónnak párja nincs
Nő benne drága kincs.
Drágának nevezem magát.

Nem kértem a nevét,
Meggérem a kezét,
hozomány lesz egy nejlónkabát.

Majd meglátja, hogy milyen sokat ér.
Nyáron az egész család belefér.

Nejlónnak párja nincs,
Magának szíve nincs,
ha nem kell a nejlónkabát.”

Váratlan sikerem lett, amit a közönség kurjongatással fejezett ki, és újabb számok előadására biztatott. Estéről estére ki kellett valamit találnom, s mivel a sikertől kicsit meg is részegültem, néhányszor azt énekeltem nekik, hogy:

„Amikor még nem volt vasút
de nem volt vasút,
gyalog tartott Pestig az út
de Pestig az út.

De mostmár, vonatozthatunk.

Felülünk az éjjelire, reggel ott vagyunk.”

Nevetett a mester is és azt mondta: -Te aztán meg tudod röhögtetni a többieket. Ha például a glettelés is olyan jól menne neked, mint a marháskodás, egész jó szakember válna belőled.

Ez az elismerés vegyes érzelmeket váltott ki belőlem.

-Te! -vont egyszer félre bizalmasan az öreg -Tudnál te csasztuskát is írni?

-Hát az micsoda?-néztem rá kíváncsian.

-Dalolva kellene kifigurázni a brigád tagjait. Mindegyik jellemző tulajdonságáról két-három csípős mondatot dalolni. Na?

-Á! Tán, hogy jól seggbe rugdossanak?

-Majd én megvédelek. Ne félj!

Szabódva álltam neki a nagy feladatnak, de hát az öregnek nem mertem ellentmondani. Elkallódott már az a kis kockásfüzet, amibe leírtam a kívánt rigmusokat, s csak néhány versszak maradt meg az emlékezetemben.

A segédmunkás lány után ácsingózó fiúról azt írtam, hogy:

„Kedveskedik Kecskés Pali,
maltert hord neki a Vali.

Zimezum, zimezum.

Recefice bum-bum bum.”

A sokat okoskodó, tudalékos azzal a szöveggel kapta meg a magáét, hogy:

„Kis Ferike nagyon okos,
Olyan, mint a tordai kos.
refrén.”

A kicsi és kövér Bene Imre minősítése az volt, hogy:

„Hát ez a kis Bene Imre?
Olyan, mint egy görögdinnye.

Refrén”

Kritikát kapott az üzemi koszt is azzal, hogy:

„Sokszor ebéd a bableves,
ha eldurran, nagyot nevess!

Refrén.”

Ezt az utolsó két sort honorálták a legnagyobb tetszéssel. Volt, aki a gyakorlatban is illusztrálta, hogy miről is szól ez a strófa. A többi versszakért is nevetés járt, de a kifigurázottak némelyike fenékebe billentést ígérgetett.

A mester elégedett volt velem és újabb feladat elé akart állítani:

-Ünnepség lesz odabent a faluban és megkértek bennünket, hogy mi is szerepeljünk a műsorban. Neked is fel kellene lépned-mondta.

-Node, Szaki bácsi! -estem kétségbe.- Mivel léphetnék én fel?

-Találd ki.

-Azokat a cirkuszi baromságokat, amikkel a többieket röhögtetem, nem lehet ott előadni.

-Hát, ezt a csasztuskát?

-Az csak rólunk szól. Ott nem értenék meg.

-Szóval, nem akarsz?

-Ne tessék haragudni, de abból csak baj lenne.

-Hát, ahogy gondolod-mondta és azzal otthagyt. Ezen túl ritkábban jött oda hozzám segíteni, ha munka közben nem tudtam valamit. Nem lesz itt énrám jó világ-gondoltam, de nem tudhattam meg, hogy mégis milyen lesz, mert hamarosan áthelyeztek bennünket Budapestre. A szakmunkásképzőben megkezdődött az iskolai tanév. Megkaptuk a rég várt sötétkék egyenruhát is, a tányérsapkával. Levethettük a kamaszkorban kinőtt, bokáig érő pantalló nadrágokat, majdnem könyökig érő zakókat, amikben otthonról eljöttünk. Haza is gyakran utazhattunk már hétvégén. Pesten meg másik mesterhez kerültünk, mert Feri bácsi ott maradt karbantartónak a gazdaságban. Nyugdíjas volt már, amikor vidéki utam közben az ő faluját is útba ejtve, betértem hozzá.

-Hogy is hívnak? Ki is vagy te? -vizsgálgatott, s egyszercsak felderült az arca.

-Tudom már! A csasztuskás. Mikor az állami gazdaságban voltunk.

-Az, igen, az.

-Hát, aztán, belejöttél már a függőzésbe? Képes vagy szép egyenes sarkot falazni? Melyik vállalatnál vagy? Mit építetek?

-Már nem a szakmában dolgozom- mondtam, mire éppen úgy meglepődött, mint otthon apám, amikor bejelentettem neki a változást. Mert egy kitanult szakmával felhagyni az öregek szemében nagyon nagy hibának számított.

-Hát, aztán mit csinálsz? Miből élsz?-kérdezte csalódottan, szinte felelősségre vonva.

-Újságnál vagyok- mondtam.

-Újságnál?!-ismételte meg nyomatékosan. -Na, te aztán jól elcsasztuskáztad a jövődet -mondta és legyintett.-Sokat kell hazudnod?-kérdezte epésen.

-Ugyan, Feri bácsi! Legfeljebb, ha be tudnak csapni és gyanútlanul leírom a hazugságukat.

-Az bizony sokszor megeshet veled-mondta, de egy pohár borral azért még megkínált, ha már megtiszteltem a látogatásommal, ám nem nagyon marasztalt. A tekintetéből az sugárzott rám, hogy nagyot csalódott bennem.

VÉGH JÓZSEF

Szanda történetéhez

Szanda címere

Vára a XIV. század elején már fennállott. Várát - Castellatum de Zonda néven – és várnagyát, 1301-ben és 1347-ben említik az oklevelek. 1331-ben írtak Széchy Péter királyi várnagyról, aki Szanda várából parancsolt a váruralomhoz tartozó környékbeli népeknek, akik különböző földesúri szolgáltatásokkal tartoztak a magas kővárban élőknek. Luxemburgi Zsigmond király kedvelt híveinek, a Pásztói családnak adományozta, majd a Csetnekiek kezére jutott. Mivel ők részt vettek Nápolyi László trónkövetelő oldalán a lázadásban, a győztes Zsigmond elkobozta, és feleségének Cillei Borbála úrnőnek adta át, aki a befolyt jövedelmekből tartotta fenn fényes udvartartását. 1387-ben Zsigmond király a Csetneki családnak adományozta. 1424-ben már Borbála királyné birtokában találjuk, de 1439-ben Albert király elvette Borbála királynétól és nejének, Erzsébet királynénak adományozta. A helység ekkor már városi kiváltságokkal bírt. Erzsébet királyné a várat Farkas László budai polgárnak zálogosította el, majd ismét elvette tőle és a zálogösszeg lefizetésének kötelezettsége mellett, Zágorhidi Demeternek adományozta, I. Ulászló király azonban 1440-ben a Rozgonyiaknak és a Nánai Kompolthiaknak adta. 1465-ben a Lábatlani család birtokában találjuk, melynek tagjai az esztergomi érseknek adták el. 1460-ban Szécsényi László véres csatát vívott is a csehekkel. 1766-ban Kollár Pétert iktatják a község és a vár birtokba. 1474-ben és 1490-ben a Báthoryak birtokában találjuk. 1804-ben a Zágorhidi Tárnok család perel e vár miatt az esztergomi érsekkel. 1546 táján a vár a törökök birtokába került, mivel a XVI. században, az akkori birtokosa, a Báthory főnemesi család csak kismértékben erősítette meg a jelentéktelen várat. Szanda is – Nógrádhoz hasonlóan - a budai pasa zsákmánya lett, s az 1549-es zsoldkönyv szerint 235 főnyi török csapat védelmezte a várat. Híres várkapitánya, Hubiár aga a bujádi vár alatti réten vívott párviadalt Kapitán Györggyel, a hollókői parancsnokkal, egy rab váltságdíján való vitájuk eldöntése végett. Tinódi Lantos Sebastyén tollából maradt fenn a párbaj leírása, melyből megtudhatjuk, hogy a szembenálló felek vitézül harcoltak, így végül mindketten a maguk igazát bizonygatva tértek haza saját váraikba.

1551-ben Horváth Bertalan gyarmati kapitány visszafoglalta a törököktől. A törökök ugyanis ezt megelőzőleg a saját szakállukra időnként „kalandozásra” indultak, azaz végig fosztogatták a környéket, 1551-ben egy ilyen rablóhadjárat után némiképp lerészegedve pihenték ki az út fáradalmait, amikor Horváth Bertalan balassagyarmati kapitány az embereivel rajtuk ütött, és utolsó szemig levágták őket. A balassagyarmati magyar vitézek a legenda szerint egy rejtett üregen keresztül hatoltak be a hegyi erősségbe, s meglepték az ellenséget. A győztes keresztény katonaság elvonulása során felrobbantotta falait, hogy többé ne szolgálhasson a „pogány” búvóhelyeül. Ennek ellenére az 1568-as zsoldjegyzék szerint már ismét 31 fő török őrség volt benne. A XVIII. század elején, a Rákóczi szabadságharc idején azonban már semmilyen stratégiai jelentősége nem volt.

1598-ban Lónyay Albert volt a helység földesura. 1715-ben hat magyar és két tót, 1720-ban öt magyar és négy tót háztartást írtak itt össze. A XVIII. század első felében a Sréter család, 1770-ben Sréter Pál, Mihály, István és György árvái, továbbá Goszthonyi András és Raksányi özvegye voltak a földesurai, később pedig a Sréter családon kívül még: Fajnor, a Révay és a Korodiny családok.

Az I. katonai felmérés térképén

1799: “Szanda. Régi omladozott Vár Nógrád Vármegyében, épült igen magas, és messzre ellátást szolgáltatható hegyen. Hajdan Lónyai Nemzetség is bírta mintegy két száz esztendeig. Régi nevezetes épületeinek most már tsak szomorú maradványai szemlélhetők. Szanda falunak határja középszerű.”

1851: “Szanda, magyar-tót falu Nógrád vmegyében, 387 kath., 24 evang., 11 ref., 3 zsidó lakossal. Szép makkos erdővel bir. Földes ura a Sréter nemzetség. A régi öszveomlott Szanda vára csak 1 fertálynyira esik a helységtől. Utolsó posta Balassa-Gyarmat.”

1911-ben Vízzy Zsigmondné báró Kaas Etelka, Korodiny Gyula, Sréter Ferencz és Elfer Dániel a nagyobb birtokosai. Az egykori úrilakok közül a Vízzy Zsigmondnéét a Fajnor család építtette a XVIII. század második felében, a Korodiny-félét a Korodiny család a XIX. század elején, a harmadikat Sréter Ferencz 1892-ben s végül a negyediket Elfer Dániel 1895-ben. A község az Ó-Szanda nevű dűlőben feküdt, a hol a régi község házainak és templomának romjai még a XIX. század elején fennállottak.

Szanda vára a múlt század elején.

Látnivalók, nevezetességek

A szandai vár romjai

A mai rom 529 méter tengerszint feletti, 140 méter relatív magasságú, sziklás hegyen áll. Nyugat-kelet tájolású, megközelítően téglalap alaprajzú erődítmény, hossza 60 méter, szélessége 30 méter körüli. A legmagasabb ponton kör alakú alapokra emelt négyzetes öregtorony falcsönkje áll másfél emeletnyi magasan. A hegy sziklás peremén kelet felé andezit kőzetbe faragott és részben falazott helyiségek maradványai látszanak. Ezek alatt délre két párhuzamos, egymás alatti fal állt egykor, feltehetően a belső udvar és egy falszoros védelmére. A vár nyugati részén a feltárások során kisebb kör alakú vízgyűjtő, mellette téglalap alakú helyiség került elő, befalazott falfülkék maradványával. A ma látható falmaradványoktól nyugatra mesterségesen alakított kis sziklakúp, és a hegygerincen egy terasz látható, mely alkalmas volt elővár kialakítására. A két terület között mély nyakárok húzódik, ebbe ékelődik be a várkapu védelmére épült ötszögű bástya.

Légifelvétel a szandai vár romjairól

Máriácska káponkája

A kis kápolna egy meszelt vályog épület, zsindegyel fedett sátoztetővel, tetején kereszttel. Több, mint 100 éve áll a Kacsapartnak nevezett részen a Rákóczi úton. Üvegablakán át látszik az öltöztetett Mária-szobor. Mindig az egyházi (római kat.) ünnepeknek megfelelő színű (pl.: Pünkösdkor piros, Nagyböjtkben fekete, Adventkor lila) ruhát ad rá gondozónője Décska Jánosné - Böske néni.

A káponka építésének következő a története. Varga Jánosné Kis Verona 1883 telén különös álmot látott. Megálmodta, hogy a terényi templom padlásán ministráns ládában egy összegegt Mária-szobor van. A Szűzanya arra kérte őt álmában, hogy vigye el a szobrát, ne dobálják a padláson ide-oda. Másnap elmondta az álmát férjének és apósának, akik a szobormaradvány valóban megtalálták a terényi templomban. (A szandai templom 1927-ben épült.) Az akkori plébános, Völgyi János odaadta a szobrocskát és a későbbiekben is támogatta a család kápolna építési tervét. A váci püspök 1891. december 2-án engedélyezte a kápolna felállítását 10 Ft alapítási díj ellenében.

Egy asztalos vállalta, hogy kijavítja a sérült Mária-szobrot. A faragó elkészült, de véletlenül a jobb kezére hat újjat készített, amit nem vettek észre és betették a szobrot a kápolnácskába. Másnap emberek mentek arra, akik kaszálni indultak. közülük valakinek feltűnt, hogy 11 ujja van a Máriácskának. Gúnyosan mondta a többieknek, hogy „jól fog tudni vele furulyázni”. A csúfolódó ember még aznap porul járt, levágta kaszával az egyik ujját.

A Mária forrás

Az itt élő ötven-, hatvanévesek szülei, nagyszülei idejében ismert búcsújáráshely volt az erdős domboldalon felfakadt forráskörnyék, amit az itt lévő Szűz Mária-képről Képecskének neveznek. Tíz évvel ezelőtt a szandai hagyományörzők szorgalmazták, hogy ne merüljön feledésbe a Mária-forrás története. Kezdeményezésükre újjult, szépült meg a nevezetes hely, ahol „a hegyről lehozott” fafeszület is áll. Az önkormányzat segítségével ülőkék, lépcsők, fakorlátok készültek, a kiszáradóban lévő „kutat” kitisztították, s ma kis esővön folyik a vize, aminek gyógyító erőt tulajdonítottak. A betegségéből gyógyult, szandai Agócs János fogadalmának eleget téve Mária-szoborral gyarapította az egykori-mai búcsúhelyet. A forrás Szandaváraljáról közelíthető meg, 15-20 perces erdei sétával.

Szandai hírességek

Bekény János kormánybiztos Nemesség mikófalvi Születési hely Nagyfalu, Hont vm. Születés ideje 1801. XI. 7. Halálózási hely Szandaváralja Halálózás ideje 1891. VI. 17.

Csordás István orvos Születési hely Szanda, Nógrád vm. Születés ideje 1931. I. 9. Halálózás ideje 1999.

Koplányi Mihály általános iskolai tanár, gyógypedagógus Születési hely Szanda, Nógrád vm. Születés ideje 1940. IV. 10.

Majoros Valéria Vanília művészettörténész, fotóművész, költő Születési hely Szanda, Nógrád m. Születés ideje 1957. IV. 16.

Parditka Gyula malomtulajdonos Születési hely Szanda, Nógrád vm. Születés ideje 1887.

Sréter János köztér, alispán Nemesség szandai Születési hely Szanda, Nógrád vm. Születés ideje 1806. I. 12. Halálózási hely Balassagyarmat Halálózás ideje 1842. III. 27.

Szécsénke történetéhez

Az Árpád-kori település, amelynek neve egykor Zerdahely volt; mai nevét akkor kapta, amikor Károly Róbert Széchenyi Farkasnak, a Széchenyi család őseinek adományozta a falut. 1585–86-ban Hasszán szécsényi szandzsák bég hűbértartói közé tartozott. Később elpusztult és még az 1715–1720. évi összeírásokban sem fordul elő. Az 1770. évi úrbéri lajstromokban két helységgént szerepel. Alsó- és Felső-Szécsénke néven s ekkor Fülöp János, Fekete András, Zsembery Márton, Párnitzky András, Mihályi Ignác, Siposs János, Bolgár László, Dóka Ferencz, Kolozsányi András, Fülöp Sándor és Ferencz, továbbá Széchényi Ferencz voltak a birtokosai, akkoriban legalábbis részben németek lakták ezen helységeket.

A II. katonai felmérés térképéről

1799: "Szécsénke. Alsó, Felső Szécsénke. Elegyes magyar, és tót faluk Nógrád Vármegyében, földes Urok Zsembery Uraság, lakosaik katolikusok, és másfélék, fekszenek Betskének szomszédságában, mellynek filiája; határbéli földgyeik jól termők, dohányyai középszerűek."

1826 táján a Sembery család, majd utána Baloghy László. 1911-ben Balás Lajos rozsnói püspök volt a legnagyobb birtokosa. Idetartozik Tölgyes-pusztá (azelőtt Dubina-p.)

1851: "Felső-Szécsényke, német-magyar falu Nógrád vmegyében, 401 kath., 40 evang., 34 zsidó lakossal, kik dohány termesztéssel keresik élelmökét. Synagóga. Földes ura Baloghy László. Utolsó posta Rétság."

A falutól északra fekszik a 349 méter magas, Cserhát nevű domb. Erről kapta a hegység a nevét, mely cserfákkal borított magaslatot jelent.

Látnivalók:

A községbeli római katolikus templom 1895-ben épült.

Kőfeszület

A késő barokk stílusú kőfeszületet 1797-ben helyezték el, a Rákóczi út 7-es számú ház kertjében. Széles kőalapon 180 centiméter magas, egy tömbből faragott lábazata van. Peremekkel, párkányokkal díszített, előlapján 1797-es évszám olvasható. A lábazatot kőrakást utánozó rész zárja le, ennek közepén halálfej van kifaragva. A keresztrész 3 méter magas, 21 X 21 centiméter keresztmetszetű. A felső keresztszár különálló, többi részét és a korpuszt egy tömbből faragták. Hátoldalán a feszületet és a lábazatot vaskapocs rögzíti egymáshoz. A feszület minden eleme szürke romhányi homokkőből készült.

A cseresznye...

Eccer Jézus Péterrel mendegélt s hát ahogy mennek, észrevette Jézus, hogy egy fillér hever a porba magába.

-Vedd csak fel te Péter, jó lesz a még meglásd!

-Ugyanmán, dehogy hajtom én meg a derekomot egyetlen fillérér, majd felveszi más szegény rászoruló, de én ugyan soha!

No, mennek csak tovább mennek szép csendbe, hát hajja ám a Jézus, hogy a Péternek igencsak megbódult a bendője. Betértek hát egy piacra, s az egyik asztalnál épp cseresznyét árult egy kofa, de az hajják épp három szemet adott egy fillérér, olyan fukar vót. Nem vót pénzi a Péternek, hát csak nyeldekelt, s tán még az es az eszibe jutott, hogy ha lehajolt vóna, most vehetne három szem cseresznyét, oszt az es milyen jó lenne. No, sebaj, mentek tovább. Vót a mán többször es, hogy éhen vótak napokot a Jézusval, meg se kottyant mán nékik ez.

No, ahogy mennek, hát lássa ám a Péter, hogy hopp, az út porába ott egy szép piross cseresznye. Menten lehajolt s bé es kapta azon poroson. Még a magját es lenyelte. Ahogy megy tovább, hopp, ott egy másik es. Azér es lehajolt oszt azt es békapta magostul. Így vót ez harmaccor es, hát egy harmadik cseresznyét es bepakkolt a bendőjébe.

Látta eztet a Jézus, s jót mosolygott a bajsza alatt.

-No, látod, te Péter, csak meghajtottad a derekodat kisebbér es, mint a fillér. Mer emlékezzél csak, egy fillérér ugyan le nem hajoltál vóna, de épp annyiért kaptál vóna annyi cseresznyét, milyér most háromszor döntötted meg a derekod. Máskor ne hord annyira fent az orrodát, oszt tanuld meg, hogy a kicsinél es van kisebb, de a legkisebb es értékes annak, kinek semmilye nincsen!

Hogy így vót? Nem így vót? Így tuggya eztet a történetet a nagyoroszi Szabó Géza bácsi, oszt néki mán csak hihetnek, hajják, merhogya reformátuss a. Ösmerem én es az öreget, hát nékem es hihetnek kendtek!

CSÁKY KÁROLY

M o r b i d k é p

Itt már délben
lenyugodott napom,
lehetek hát temetésemen
a saját papom.

Sírom
rég
megásattátok
velem,
fölötte füstölög egyre
évek óta
a
tömjén.

Mondanám én:
gödrömbe eső hullik
szenteltvíz helyett,
de a néma
már nem beszélhet.

Hiszem:
megbocsát nekem
az Isten
így is,
csak megérdemel-
jem.

2010 június 10.

Képek és látomások

Itt állok erkélyemen
ég és föld között,
hová a csönd
csak éjszakára költözött.

Homlokomon
nyugszik a hold,
tükreben meztelenkedik
a falum,
mint születés után
mosdóteknőben
régén a gyermek.
Csak a köldökzsinór
hiányzik már,
no meg az anyai öl
s az emlő.

A nyelv él még,
igaz, dadog az is
a holdvilágnál
fent
a harmadik emeleten.
Csupán
néhány virág biztat
a felcipelt földben,
hogy birjam ki reggelig.
Akkor majd kivirrad újra,
s tiszta lesz a lég,
hadd érezzem illatát s szagát
a rozsmaringnak,
muskátlinak,
fagyalnak, citromfűnek
és mentának,
melyekben
ezer emlék éled újjá
fenn a magasban,
mélyén a lélek-
nek.

2010. június 17.

A körmenet...

No, mikor mán Jézusnak szobra es vót a templomokba, akkor történt ez az eset. Vót eccer egy falu, de hogy hon vót, nem mondom meg, nehogy kigunyolják kendtek az odavalóssijakat a mostani történetem mijatt, merhogy nálluk esett meg ez a mese.

No, eccer kihozták a templombul a Jézus szobrát, felzászlózták magukat, oszt szép ruvába, felékített tiszta szúvel hozzákezdtek a körmenethe. Elől ment a pap, de az aligalig tutta szedegetni a búrcipős lábát, mert az a sok paraszt, kik az út mellett kíváncsiskodtak, mind az uttyába állottak, oszt nem akarta letaposni az ű finom kis cipellőjével azok dúrva csizsmáját. Meglátta eztet a helyi templomszóga, oszt hogy kedvibe járjon a papnak, félredobta az ottan ácsingózókat oszt elbődítette magát emígyen:

-Félre, félre, baszom a jussotokat, tirhuljatok, mer itten gyün a pap a Jézusval!

Meghallotta eztet a pap, ott helybe nem teremthette le a templomszógát, mer hogy nézett vóna az ki, hogy a pap leáll veszekedni, de másnap a sekrestyébe azér csak elővette:

-Hát hogy tehetél ilyet, te pöcsömöccse, hogy a körmenetbe leállsz baszomozni? Még eccer ilyen elő ne forduljon, mer úgy kíváglak innen a mocskos száddal egyetembe, mint a macskát szarni. Megérttetted?

-Én ugyan meg, de megbocsássa majd aztat a kis nyelvbtlást énnékem a teremőúristen – így a szóga.

-Bolond vóna, ha megbocsátana néked –válaszolt a pap, oszt ezzel el es vót rendezve az ügy.

No, lássák, igaz a szólás, hogy akinek Krisztus a baráttya, könnyű annak üdvözülni, akinek meg nem, lehet az pap es, mégescsak a pokolra fog kerülni, mint ez a szókimondó pap es! Emáncsak így vagyon!

KŐ-SZABÓ IMRE

A hét csoda

Csabai Csaba éppen hazafelé ballagott a melóból. Hat éve, hogy megvált a Végvári Erőművek izmos csapatától, ugyanis a rendszerváltást követő években fel kellett ismernie, hogy a Művek életében *a csúcson túl csak a lejtő következik*. Ez egy széntüzelésű erőmű volt, átálltak a gázra, jó páran feleslegessé váltak. Ő a feleslegessé válást jó érzékkel megelőzte, meglepetésre kilépett. Most éppen eszébe jutott a Művekben töltött évek sora, amikor a sarkon összefutott Nagy Józsival. El sem akarta hinni, hogy ilyen véletlen létezik.

- Szevasz Csaba! Meg sem ismeresz? – ripakodott rá a volt TMK szerelő kolléga.

- Ne haragudj, de egy kicsit elbambultam. Ha hiszed, ha nem, éppen a régiekre gondoltam – mondta Csabai Csaba, és kezét rázták.

- Mi van veled? – érdeklődött Józsi. – Igaz, hogy író lettél? Hallottam ilyen dolgokat!

Csabai Csaba szerényen mosolygott. Arra gondolt, mit is mondhatna ennek a srácnak, aki korban egyívású vele. Beszéljen az irodalomról, a nagy tervekről, vagy azokról a buktatókról, ami most a megjelenést ötvözi. Meg sem értenék, hogy eddig keservesen pár novellája jelent meg. Hogyan magyarázza meg neki, hogy amit a kezdet kezdetén érzett, amikor írni kezdett, hogy a nagy álmok szétfoszlóban vannak. Hirtelen Woody Allen egyik mondása jutott eszébe: „*az élet dolgait két részre osztom: retteneteskre és kibírhatatlanokra!*”

- Próbálkoztam, próbálkoztam – mondta Csaba visszafogottan.

Nagy Józsi „nagy” levegőt vett, kezével megfogta Csaba vállát, és azt mondta: - Van egy nagy ötletem! Meghívlak a feleségeddel a hétvégén, hozzám a telekre. Tudod, nagy horgász vagyok, lesz egy kis halászlé, sült hal, meg amibe a hal úszni tud! A régiek közül szoktam találkozni Tóth Misivel, meg Rapcsák Benővel. Megbeszélem velük, és értesítelek.

Csabai Csaba nem mondott sem igent, sem nemet, csak az jutott az eszébe: - *igened legyen igen és a nemed legyen nem, de mondj nagyon keveseknek nemet és még kevesebbeknek igent!* Kimondatlanul, ebbe maradtak. Csabai Csaba már el is felejtette ezt a pár nappal ezelőtti utcasarki találkozást Nagy Józsival, amikor egyik este megszólalt a telefon.

- Halló! Nagy Józsi vagyok! Üdvözöllek írókám! Tehát, ahogy megbeszéltük. Szombaton, nálam a telken. Jöhettek HÉV-vel, akkor legalább hörpinthetünk pár pohárral. Ott lesz a régiek közül a Tóth Misi a feleségével, meg a Rapcsák Benő, szintén a nejével.

- Köszönöm! – mondta Csaba egy kissé bizonytalanul, de Nagy Józsi erélyes volt. – Nincs semmi köszönés, gyertek! Kaját nem kell hozni, egy-két nyeles üveget a zsebedbe rakhatsz és kész! Várunk, ott legyetek! – tette hozzá ellentmondást nem tűrő hangon. – Szevasz Csaba! – köszönt el és letette a telefont, mint aki jól végezte a dolgát.

Csabai Csaba és felesége Ágota, szombat délután HÉV-vel utazott Nagy Józsi Pilisben lévő telkére. Aránylag könnyen eligazodtak ebben az aprótelkes labirintusban, mert Józsi helyszínrajzi leírása tökéletesre sikerült. Pontosan elmondta, hogy hol találják KPM-es forrd csövekből tákolt kerítést. Az a fickó a KPM-nél dolgozott, de a következő támpont a vasúti sínekből épített kerítés volt. Ez a tulaj már tudta, valószínű, hol szűnnek meg a szárnyvonalak, és mi válik feleslegessé. De további támpont volt a régi, kiszuperált, bontott gyártelepi téglá és betongerenda. Szóval meg voltak a pontos tájékozási pontok.

Mondta is Tóth Misi, mert ő is ezen az útvonalon jött a feleségével, Ilonával, hogy: - *Ez a kommunizmus hét csodája közül az egyik. Mindenki lopott, mégsem hiányzott soha semmi!*

A közismert világ hét csodája mintájára a magyar virtus, humoros szellemben, védekezésként megalkotta a „kommunizmus hét csodáját”. Mondta is Rapcsák Benő, aki negyven évével még most is töretlenül az átszabott, kifordított, logisztikailag „újra gondolt” Végvári Erőműveknél dolgozott, hogy e csoda szerint *először mindenkinek volt munkája, másodszor bár mindenkinek volt munkája, senki nem csinált semmit*. Ő, mint tanuló kezdte itt a lakatos szakmát. Ő bizonyítani tudja a dolgokat. De az is igaz szerinte, hogy e hét csoda most ironikus nosztalgiával fűszerezve született meg, de van mai valóság alapja is.

- Ezt mivel bizonyítod? – kérdezte Nagy Józsi, amikor kint a hétvégi ház teraszán leültek az asztalhoz, hogy a bevezető első kupica pálinkát elfogyasszák.

- *Azzal* – kezdte Rapcsák Benő – *hogy bár senki sem csinált semmit, a terv 100 százalék felett teljesült!*

- Vagy mondhatjuk azt ebből a hét csodából – vette át a szót Tóth Misi, - *Bár a terv 100 százalék felett teljesült, mégsem lehetett semmit kapni!* – ezen aztán jót derültek. Nagy Józsi ágyas pálinkája megtette a hatását. Ezt az ágyasságot Józsi hosszan ecsetelte, mert a pálinkát egy ágyra kell helyezni. – Mint a szűzlányt! – tette hozzá. Ez az ágy aszalt szilvából, almából és mazsolából állt. Ezen kellett érlelni legalább hat hétig, akkor aztán átvette az ízeket, és csodálatos módon itatta magát.

A halászlé nagyon finom volt, a paprikás lisztbe forgatott snicigek pedig ropogósra sülték Nagy Józsi feleségének, Rózsának a jóvoltából. Csendesen falatoztak a vasrudakból összehesesztett és szovjet azbeszt hullámpalával fedett teraszon. Ez a sok hegesztés Nagy Józsi keze munkája volt. Mondta is: - A szomszéd egyszer megkérdezte, mondd, neked mi a szakmád? Mondtam neki téemká lakatos és hegesztő! Miért kérded? – tettem fel a kérdést. - Azt hittem soha sem lesz vége a trafózümmögésnek. Gondoltam – mondta a szomszéd – addig abba sem hagyod, amíg a földet az éggel össze nem hegeszted! – itt egy kis szünetet tartott. – Így van ez, ha csak ehhez ért az ember!

- *Na, de a hét csoda közül mindenkinek megvolt mindene* – mutatott körbe Rapcsák Benő és még hozzátette: - *pedig nem lehetett kapni semmit!*

Ez a logikai összetétel fejbe vágta Csabai Csabát. Milyen kézenfekvő mindez, talán még azzal lehetne kiegészíteni, *nehogy már a befőtt tegye el a nagymamát, hogy – Bár mindenkinek megvolt mindene, mégis mindenki lopott!* – fejezte be a teljes hétpontos sort Csabai Csaba. Érezte, ez egy frappáns befejezés volt. Mindenki őt nézte. Ki is húzta magát.

- Írókám, látszik, te bölcs ember lettél! – mondta Nagy Józsi, és vállon veregette. – Büszke vagyok rád!

Aztán a társaság kettévált, a férfiak és a nők külön-külön csoportot alkottak. A nők rakosgatni, mosogatni kezdtek. A négy férfi pedig a múlt nosztalgiája után a jelen valóságáról próbáltak valami elfogadható definíciót összehozni.

Nagyon messzire nem tudtak elmenni, mert bármibe belekezdtek, valahol, egy ponton megakadtak. Abban aztán egyetértettek, hogy *ha már kapitalizmus lett, ám legyen, mit lehet mást csinálni? Az biztos, a kapitalizmusból legalább kétféle van. Az egyik ilyen, a másik olyan! Az ilyen, hajszálra olyan, mint a miénk!*

Angyal lennél...

No, Jézus meg Szentpéter mentek, csak menegettek erre es, meg arra es, oszt mentükbe eccer bémentek egy városba. Pickosok vótak, meg kicsinykét bidések es, vajjuk meg, merhoggy álltó napjokba a port nyeldekelték, a szállta a fejiket, testiket, oszt se a harizsnya, se a csizsma nem került le a lábukrul, vót, hogy hetekig se. Na, hamán a városba vótak, gondolták, felfrissülnek kicsinyég, oszt bémentek egy feredőbe. Közferedőbe. Állottak abba szép sorba a kúkádok, mind telve tiszta friss vízzel. Mikor levetkeztek csóréra, ruvájikat es elvitte egy szóga, kimosnyi belőlők az út porát. No, befeküttek Jézus meg Szentpéter a kádba, dörgölték a szennyet magukrul, olyan feteke es lett azoktul az a szép tiszta víz hajják, hogy mán csak pocsekba való lett ótánuk. Node sebaj, arra való vót a feredő, hát ne sajnájják, vót ott víz, akár a tenger! Mikoron ledörgölték magukat oszt kiszállottak a kádbul, elősírült egy szógálójány, oszt egyenkint elkezte úköt lekenyegetni jószagú olajval, kenetvel. Kenyi a Jézust, a testyit, a haját, a lábajit, de aztat kenyhette, a biza egy pillanatra se vetette szemét a jányra emberi kívánsággal. Asszont még nem esmert, de nem es vót reájuk kíváncsi se. No, hezzákezdett a Szentpéterhe es, aztat es végigkenyte alaposson, demán Péter csakcsak odasandított a jányra, a csicsét, farát es megnézdegélte, eel képzelgette a pendely alatt. Háthisz a feleségit hatta otthon a Jézusér, oszt csak emberül vót, na! Megmozdult a vére, meg a köpcije es elkezdett ágoskonnyi. Azér csak visszafogta a lovakot, nem tett semmit azval a jányval, de oan jólesett annak amit a jány csányt úvéle, meg elképzelnyi, hogy ú mit es tette vóna a jányval, hogy a nagy jószágba ekképp dicsérte meg:

- Angyal lennél, ha nem szarnál!

No, megferettek, megkenyettek, a ruvájuk es tiszta lett, hát felszedelőszköttek, oszt mán tovább es léptek. Münk meg óta mongyuk a szép leányokra, mit Szentpéter mondott erre a lyányra a feredőbe. Dehoggy mijen igaza vót, hajják!

ÁCS BÓDOG

PÉTER – PÁL NAPJÁN

Rekkenő a nyári hőség, egyetlen apró báránnyel sincs a kék égen, ugyancsak begyűjtöttak a Nyár tüzes kohójába, állapítom meg verejtékezve, amint óvatosan gurulok végig a folyóparti töltés tetején kis motorommal a poros dűlőúton. Egyik oldalon a folyó kísér, lustán ballagva medrében, tükrére a Napisten lángoló szekere önti olvadt aranyát, s ahogy ránézek, szinte vakító a szikrázó fényözön. A folyó felett fecskék vadásznak időnként érintve a víz felszínét és az ártérben, a vízparton egy – egy magányos gólya emelgeti hosszú, piros lábait a magas fűben. Biztosan békára szól a „vadászjegy” figyelem a nékem oly kedves madarakat, mert a fiak még nem vadásznak, de – mindig éhesek.

A másik oldalon jókora búzatóbla, melynek szélén hatalmas gépszörnyek kezdik „legelni” a búzát, s az óriás gumikerekek lassan gördülnek végig a táblán, egy teherautótól kísérve.

A tarlón felhőzik utánuk a por, melyet gyorsan elfúj a Szél, s nem marad más, csak az ébredező gondolatok, s az emlékezés... Péter – Pál napján.

- Már... aratnak? - jut eszembe a gyorsan múló Idő.

Hiszen tegnap még... a Tavasz nézegette magát kacéran a folyó tükrében, tavaszi virágokból font koszorúval arany haján... Az iskolákban gyerekhad zibongott és réteken, bokrok árnyékában a kisgyermek hite szerint nagyfülü mezei nyulak festegtek piros tojást a közelgő Húsvét tiszteletére.

De mára... már elhervadt a Tavasz virágos koszorúja... Elcsendesedett az iskolák környéke, s az áldott Nyár aranyos ragyogásában szétszéledt a diákok serege. A bizonyítványok két hónapra elbújtak a fiókok, szekrények mélyébe, s talán senkinek sem tűnt fel, nem a jó, vagy rossz osztályzatokról árulkodtak, hanem egy esztendőről - a múló Időről!

Az iskolák homályos folyosóin még ott kóborol az utolsó kicsengetés halk visszhangja, de a néptelen tantermekben, az ütött - kopott padokon már halvány por ködlik, s a nagy, fekete táblán, fonnyadó virágok között két hónapig a csendre vigyáz a diákszíveknek oly kedves felirat:

- Vakáció!

Az Idő kereke csak fordul csillagtengelyén észrevétlenül, s a nagy, örök - naptár lapjai egymás után szálingóznak a Múlt feneketlen kosarába - megállíthatatlanul!

A lángoló júniusi nap már a távoli rónákon vetít délibábot a szemhatárra saját szórakoztatására és a búzamezők szökén hullámanak, ha felettük elsuhan a langyos déli Szél.

A Nyár asszonya, mint minden esztendőben, sorra kereste elő ékszerait, s pirosuló pipacssal, kéklő búzavirággal ékesítette fel a búzatóblák széleit, ám a tömött sorokban álló gabonaszálak már elgondolkozva hajtották le súlyosra érett kalászaikat:

- Eljárt az idő...

A május emléke régen szétporlott a ballagó Időben, s a Szél sorra hordta el a Nyár megunt illatszerait, az orgona, az akác, a gyöngyvirág csodálatosan édes illatát és a városi utcákon sötétzöld lombkoronáikban a viaszos, fehér virágok helyén már tüskés gyermekeiket dajkálják levéltenyereikkel a vadgesztenyék.

A diófákon zöld burokban diók hallgatóznak, a távoli szőlőhegyen dús fürtökbe gyűjtögetik a nap szikrázó aranyát a tőkék, és a kiskertekben, a délutáni nap sugaraiban rubintként izzik a ribizlibokrok sok kis bogója.

A nyári napok végtelen ragyogásában a házak között, s a rétek felett már idei fecskéfiókák tanulják bukácsolva a repülés művészetét. A kémények tetején, útszéli villanyoszlopokon borzas, időtlen gólyafészkekből hosszúlábú gólyafiak nézegetnek kíváncsian a szellős magasságból, s az országútmenti nyárfáról sárgarigó kérdezi az arra járóktól kötekedve:

- Kell – e dió fiú?

Egyszer már megjárták a réteket a kaszák is. Nyomukban szénaboglyák őrizgették a májusi fű, a vadvirágok semmihez sem hasonlítható illatát. . . hogy majd. . . amikor a fagyos hómezők felett Észak jéghideg leheletét terelgetve éhes csikaszként kóborol a Szél, emlékeztessenek a nyárra.

A boglyák tetején egy – egy természetes ölyv őrködik szigorúan ellenőrizve, s igazoltatva az egerek, pockok s egyéb réti járókelők népét. Mellettük gólyaszülők vadászatnak komoly szorgalommal, mert rövid a nyár, s a fiak gyorsan nőnek. A falvak határában nap égeti lángolva a széltől hullámzó, aranyba forduló búzamezőket, amelyek szélén pirosan világít a pipacs, kéklík a búzavirág, s felettük olyan súlytalanul szárnyal a pacsirták éneke, mint a gondtalan másnapok ígérete.

Valamikor, talán nem is olyan régen, Péter – Pál napján a gabonatóblák szélén megpendültek a kaszák.

Aztán hőségűtől szédelő, verejtékező, kaszát markoló férfiak vágják a rendet, marokszedő asszonyok, lányok seregei szedték a markot, gyűjtötték hosszú napokon át az áldott kenyérnek valót, s a kopár tarlókon egyre szaporodtak a kékéből rakott keresztek. Később, valahol búgni kezdtek a cséplőgépek, felettük az égig felhőzött a por, a szérűkben az asztagok nagyra nőttek, s a verejtékes napok fáradtságát feledtetve, a zsákokat egyenesre állította az acélos búza, a mindennapi kenyérnek való, az őszi remény beteljesedése.

Manapság, gondolkodom el a múlt emlékein, a gabonatóblákon az aratók seregei helyett hatalmas gépszörnyek mászkálnak mérgesen hőrögve, időnként fekete füstöt eregetve kipufogóikból. És az óriás gumikerekeken a végtelen Idő gördül végig lassan a tarlón, s közönyösen gyűri maga alá a múlt verejtékes emlékeit.

Menet közben csak egy – egy teherautó kíséri őket, s a gépmonstrumok a látóhatár széléig érő búzatóblákat tüntetnek el egyetlen nap alatt, szögletesre préselt szalmabálákat potyogtatva maguk után.

Óvatosan araszolgatok a töltés tetején, a poros dűlőúton kis motorommal, s egyik oldalon a folyó kísér, a másik oldalon, távolabb a gépszörnyek eszik a búzatóblákat. Ember szinte sehol, hacsak azokat nem számítom, akik a falánk monstrumokat vezénylik, s a gépek mögött kevéske por füstöl, mintha a tarló parázslana.

De ma. . . már nincsenek kaszák nyelére görbült, barnára, feketére égett arcú férfiak, markot szedő asszonyok, lányok. . . vízholdgyerekek, cséplőgépek. . . a mindent beborító por. . . s nincsen keserű – savanyú verejték, ólmos, inatszaksztó fáradtság sem!

- Csak aztán oda kerüljön az áldott kenyér. . . mindenki asztalára! – jut eszembe a kételkedő gondolat.

Amint haladok végig a folyóparton, a dűlőút porában szélgyerekek játszadoznak a délutáni napfényben, kis portölcséretet kavarva szélóstoraikkal, a fecskék alacsonyan repkedve vadásznak a rétek felett, s nyugaton sötét felhőtornyok növegetnek a látóhatár alján.

- Tán. . . csak nem lesz eső? – ijedezem.

- Ott hadd legyen! – jut eszembe - hiszen a búza le van már aratva!

Oldalt, a kopár, sárga tarlón kevés szalma, elszórva kocka alakú szalmabálák, s felettük a Szél sóhajt elgondolkozva:

- Múlik a nyár. . .

A gépszörnyek már messze, a távoli gabonatóblák körül járnak. Mögöttük porfelhő kavarog, melyet gyorsan elfúj a Szél, s nem maradt utánuk más, csak az emlékezés, amely a néma gondolatokat terelgeti. . . Péter – Pál napján.

Az akasztás sem...

Eccer egy kisvárosba, hol ítélőszék is vót, olyan csuftság esett meg, hogy elhalálozott a hóhérjuk, de mást a helyére kapni sehogyse tuttak. Nagyon okosok irányították eztet a várost, olyanok, kiknek a feje csak azér vót, hogy a kalpagot tarcsa meg. Tán azér.

Éldegélt ebbe a városkába egy cigányember es. Kevés ember sepregetett a városba, hát nem kellett a seprűje, kevesen vágtak malacot, hát nem kellett a sózótekenyője, kevesen főztek régi edénybe, hát nem kellett a fődozó munkája se. Purdjéja meg annyija vót, hogy tele lett vóna velük egy szekérderék, mán, ha lett vóna szekere. Merhogy ase nem vót nekije, se szekere, se lova. Oszt amék embernek nincsen lova, az mindeféle huncuccságra képes ezen a világon!

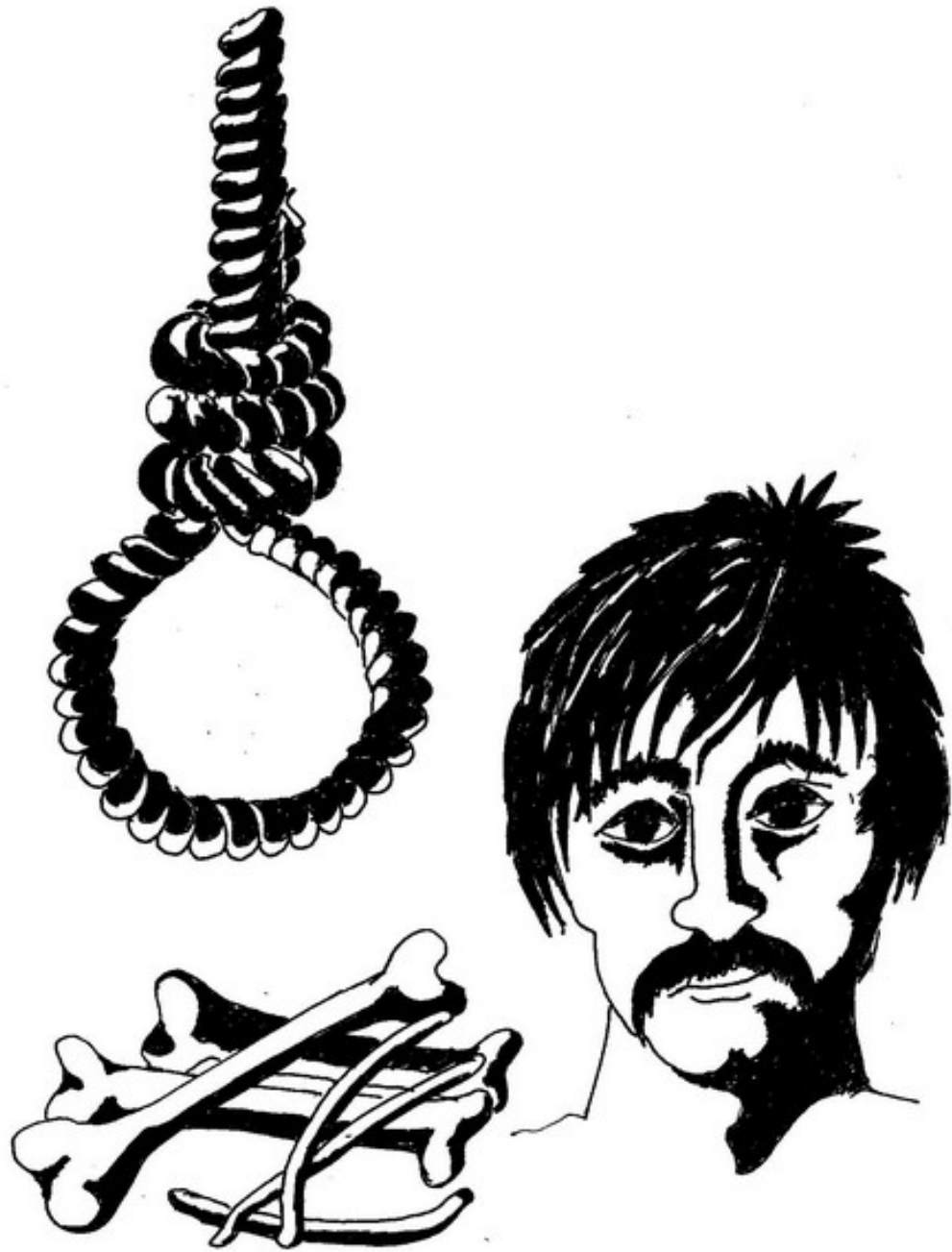
No, nyávoztak a purdék, hogy apuka mint eszünk, apuka aggyál kinyeret, apuka legalább egy kis vakarót. Elfacsarodott a cigányember szíve, oszt mit vót mit tenni, eccer, egy éccaka bément a mézárszékebe, oszt mit csak látott, megfogott, oszt hazavitt. Odahaza mán a rányija melegítette az üstbe a vizet, oszt azt a rengeteg húst mindmegfőzték, mikor megfőtt, hát felkötötték a purdékot, oszt azt a rengeteg húst mindmegették. Igenám, de reggel gyött a feljelentés, de gyött vele két perzekutor es, hogy megtanájják a húst. No, itt mán kereshették. Nem vót abbul mán egy harapás se. De az a mocskos kutya még mindég ott rágódott a hátsó udvarba a sok csonton, no, meg es bukott menten a cigányember. Bévittek a városházra az ítélőszék elé. Körbetekintett, oszt azon minutába meglátta, milyen értelmes bírakat hozott elejibe a jósorsa. Hát még miután hozzászóltak!

-No, te cigány! Mivel a húslopás reád lett bizonyítva, münk tégedet felakasztatunk. De mivel városunkba éppeg egyetlen hóhér sincsen, így néked kell elmenned egy másik helyre, hol van hóhér s magadnak kell felakasztatnod magadat! Megérttetted?

-Én az ítéletet megértettem, tekintetes naccságos uraim. De szegény cigány vagyok én, s hát az ilyet sehon se akasszák fel ingyér, hát kérem a tekintetes ítélőszéket, hogy nekem az akasztásra ötven forintot kiutalni szíveskegygék. Mi megmarad, visszaküdöm.

Öszvegyugták a fejiket a bírák, hát télleg igazat beszél ez a cigány, hisz Krisztus urunk koporsójárt se őrizték ingyér, az akasztás se lesz puszira, oszt ki es utalták néki az ötven forintokat menten. Fel es vette a cigán, oszt vigyorogva hazaballagott. Hogyne vigyorgott vóna, hájszen ennyi pénzt még élettyibe egybe nem látott! Odahaza felcihelőttek, a sok purdét felszerszámozták, a rányi es a hátára kötötte a legkissebbet, az előzőt meg a mellyire aggatta, oszt elmentek ebbül a városbul. Hogy merre? Nem tuggya aztat mán senki, mint ahogy aztat se, hogy végül es felakasztatta é magát a cigányember, merhogy nem írt arrul egyetlen jegyzőkönyv se. Én legalább es nem láttam ollyat. De amáncsak bizonyos, hogy a pénzbül vissza nem küdőtt, s hogy ezen eset óta mongya a magyar, hogy:

„Az akasztás se esik ingyen.”

SZÁJBELY ZSOLT

Roland Lockyer levelei, V. levél: A Napnak

Héliosz! Te vad álmok és édes vágyak parázsló gyilkosa, megvetlek Téged, ó, Te kegyetlen tirannus! Megvetem fényedet, amellyel lerántod a reszkető lelkekről a jóságos Éjjel puha szatén-leplét! Megvetem égető sugaraidat, amelyek szikkadt roncsokká gyalázzák a fák dús lombjait. Ó, Nap! - megvetlek Téged egészen! Kéjes mosolyod tükrözik a tavak felszínei, amint langyos párává aljasítod a szentséges vizet! Hallod, Te Nap! Miért ontod a világra gyilkos sugaraidat? Miért rabolod el a bujdosó elől az áldott, főséges láthatatlanságot? Bár bevallom, fényed minden féynél mennyei, finom meleged kiolvasztja a fagyban haldokló szíveket, de mindez kevés ahhoz, hogy imádhassalak! Meztelen bőrömrre undok stigmákat perzselsz, s a halál útjára lépő testekből fonnyadt múmiát aszal forróságod! Öröklétbe hevítet a halni vágyót, s megégeted mind, ki élni akar! Bár néhanap, hatalmadat megtöri Luna királyné, de ó, hasztalan a próbálkozás! - ő sokkalta gyengébb, mint Te vagy! Sok helyütt jártam már, sok helyütt megfordult a jó Roland, s Te hűséggel követted lépteim, követtél, de semmit sem adott Héliosz atya! Emlékszem, egy nap jobbomat nyújtottam Feléd, s te véresre égetted azt! Hold, tenger, vad pusztaság és óriás hegyek: mind adtatok valamit, mind simogattatok lelkemet, de Te, ó Nap, Te csak lelkemet facsartad! Bár jól tudom, a látvány, mely szememet kábította, miattad érzékelhető, fényedtől látható a forma, de szavamra mondom, s bizton állíthatom, pótolható vagy! S ha egy hirtelen órában kihúnyna fényed, percet se csüggednék, a látvány, mely éltet, immár elmémbe záratott! S ha vakká tenne hiányod, elmém iszapjából emelném fel barátaimat! Ám jól tudom, panaszom hasztalan, a helyeden maradsz te kegyetlen úr, és sanyargatod tovább az életet! Tisztellek Téged, ám megvetésem nem enyhül! Így, leveleim végére érve, bár ajkamat nehezen hagyja el e szó, de köszönöm a látványt, mit nyújtottál, s remélem lépteink továbbra is külön térben vezetnek! Hold! Tenger! Pusztaság! Hegyek! Újra és újra fel-fel tűnik majd Nektek Roland, az örök utazó, s nyomában majd szükséges koloncként ott lohol a Nap. Ennyi volt, mit szólhattam most, hisz' lelkemben újra szárnyak nőttek, s már feszítik bőrömet! Fel! Útra fel Roland Lockyer! Oh, immár réges-rég tudom: maradásom nincsen sehhol, az Út az én igazi otthonom! Viszlát hát megélt percek, tekintettől nehezült látványok! Elöttem furcsa ösvény, az Ismeretlen nyitja kapuit! Indul hát Roland, s mit nálatok hagyott, emléket, szavakat s gondolatokat: őrizzék híven, századokon át, s ha egy nap visszatér, köszöntsétek őt újra baráti szóval, ti fájdalomban élő, különös emberek! Északi nagy boszorkák! Puszták sikoltó papjai! Mind Rolandot éltetik, éltessük hát mi is, és mégegyszer: jó.

Roland Lockyer újabb kalandjai I. rész : A Mindenséghez (előhang)

Oh, Te pajkos Mindenség, Te véghetetlen ségedben is gyönyörű Tér, ahol a Múlt gigászi ciszternáiba gyűlve, mint hallgatag holtak hideg ajkairól lecsókolt dohos szó-mázak, néma fohászokon csüngve pihen a Képzelet, s nyugtalan szívem ritmusát dajkaként csitító képek peregnék a Lét homokfaláról. Oltalmazd hát szerény énekem, mely, mint őszi szellő-polip csápja által rabolt levél-ladik, kering az Idő márvány tengerében. Oh, Álom! Az légy újra, aki valójában vagy, s barbár fantazmagóriáimat ezüst-vésőddel faragd, és műved míves koronájaként, lélek-határok sűrű dzsungelén áthaladva, nyisd meg sóvárgó lelkem előtt az elme hagymázás rejtelseinek rubint-szeplős szelencéjét! Nosza! Fényesen ragyogjon a tűz, fáklyám láng-hajába szerelmes lovagként kapjon a hűvös északi szél, és szememből látvány-szilánkot ragadva, az éjszaka útját rózsaszírom-könnyekkel fedve, éltesse gyarló, s magányos énekem! Lantom rozsdás húrjaiba esőt könnyező szél-ujjak akadnak és hangtalan pendülve az Élet múló perceit éltetik, ám nem amilyenek korbácsolt szemhéjak durva alázkodása álmodja, hanem amilyen Ő maga, szűzi valójában: rejtéllyel telt, mítikus, hősi drámának! Oh, szikrát könnyezzen most a csöndben táguló Tér, éj-paplanából rázza földre a fényes csillagokat, hogy ragyogva futkározzanak a kopár, halott földeken. Oh, te szavakkal áldott omphalosz, égtájak húsában vágatózó paripákkal rovom kopár útjaid, s immáron megértve titkodat, melynek igéi önnön világom origójába terelik éltet, fejlehajtva tisztelgek törékeny nagyságod előtt! Oh, Mindenség! Te kegyetlen vég nélküliségedben is pompás jótevő, vihar-szárnyakat csatolj most énekemre és segítsd őt, hogy legyőzze a Szellem gigászi korlátjait! Üdv Néktek Barátok! Üdv Néktek Ismeretlen Lelkek! Üdv Néked Te Magasztos Végtelen! Éledő énekem zengje most az éj, s harsogjon megannyi évszak színes harsonája: a jó Roland, végre ismét köztetek jár!

Megjegyzés: omphalosz: egy kőoszlop (nagyjából egy méter magas) mely Delphoiban található. A legenda szerint Zeusz isten a világ két végén két egyformán gyors röptű sast engedett útjára, hogy megállapítsa, hol van a világ közepe, az a szent hely, ahol a káoszból majd kibontakozhat a rend. A madarak Delphoiban találkoztak, így Zeusz azt a helyet egy omphalosz (kődöknök) nevezett kővel jelölte meg. Az omphalosz állítólag azt a pontot jelezte, ahonnan a négy égtájat jelölő egyenesek kiindulnak, amelyek a horizontot négy részre tagolják. Tehát a kő szab rendet térnek és időnek. Az omphalosz tulajdonképpen az emberi test térbeli kiterjedése különböző irányokból: szemből, hátulról és oldalról. Így mi mindnyájan saját világunk középpontjai vagyunk.

Roland Lockyer újabb kalandjai II. rész : A csata

Az éj tejfehér ködfüggönyére mákonyos álom-harmatot verejtékezett a csönd. Így kései órán, vajh' minő eltévedt alak róhatja elszánt léptekkel a rideg talaj fagyos felszínét? Vér-szín hajzuhatagot növesztett a föld, s harcban holt torzók lenyesett mozdulatainak emléke facsarja a narancs-fátyolba menekült Hold szívét. Önmaguk látvány-börtönébe záratott szemek üveges sírhantjai alól még felfurakszik néhány lelket tisztító könny-bogár, s egy romlásban éledő királyság himnuszaitól visszhangzik a Minden. Ó, Roland! Végzeted minő lidérc-maszkarádba sodort? Minő rém-bohócok bíbor-szőnyeges porondját tapodja lábad? Két nép megvágott vénájából felbugyogó sötétlő had-tömeg harsonája robbantotta szilánkjaira a csendet, s torz alakba szobrászkodott agyag-fohászok szálltak a magas Ég felé! Rabló vala mind, gyilkos bandita, csupán csillogó vértjük volt az, mely rangra emelte őket, s büszkeségük igája alatt asszony-neveket nyögve, véres sárba haltak mind! Népek egész armadája gyűlt össze egyetlen vad kelésbe zárva, s királyuk parancsára, mint sebből fakadt fertő-folyam, testvér-szívbe mártották acél-pennájukat, hogy csordogáló vér-tintából megrajzolva, hamis himnuszt költsenek egy büszke úr majdani emléke köré! Ám harcok szívükben fel-fel sajdult a bánat, s most elhagyott asszonyok könny-folyama zúdul rájuk, hogy emlékükről lemossa a halált hozó húség skarlát pecsétjét. Oh, Albion! Arthur ígérete, mely Avalon felé haladtában ajkáról a végtelenbe szállt, nézd, most mégis üres strófa csak! Ember-rojtok a vér-szőnyeg végén, testük felett, mint dögmadar, éles szemmel öröködik a káosz! Dicső díszük e holt ifjagnak, nem érdemük szerint való! Leányok ajak-gyémántja helyett, vér-medál pihen a kihült testen! Roland, hát téged is e gyilkos fajhoz csatolt a végzet? S a véletlen gonosz akarata hozott e halált termő földre? Ennyire ostoba hát az ember? Pusztá parancs-kéjtől hevülve, penge nyelvvel kényeztetni testvére hófehér torkát? Borzalmas színjáték, hullj a pusztá semmibe, s emlékedet cafatokká tépjék a felejtés vadjai! Útra fel Roland, rajta, lábaid új ritmust dobogjanak a földön, s szíveddel reméld, hogy egy új messzeség majd feledteti azt, mit feledni nem lehet!

Megjegyzés: Arthur ígérete: hú alattvalói, a haldokló Arthur királyt csónakba tették, amely a ködben elsuhant Avalon felé. Arthur király, ezt az ígéretet tette lovagjainak, miközben Avalon felé közeledett: „Ne bánkodjatok, biztosak lehettek abban, hogy visszatérek, ha Britannának szüksége lesz rám.”

Egy se gyött erre...

Hajj, de szép hely es a menyország! Hejj, de sok ember sose lássa meg aztat! No, magik meglássák, szívembül kívánom!

Eccer mán Szentpéter elunta magát a kapuba, oszt odament a Jézusho, oszt mongya néki:

-Te Jézus, figyejj csak reám egykicsikét! Engeggy mán le a földre, hagy pihennyem ki úgy istenessen magamot ezután a fertelmessen sok álldigálás után. Hagy mennyek mán odale egy pofa serre, mert kiszáratt a gigám! Na! De apádnak nem kell tudnyi rulla, hallode!

-Hát oszt hogy gondolod te aztat, te Szentpéter?

-Hát csak úgy, hogy a Szentpál addig ideáll helyettem. Úgyse tesz az semmit mijóta itt vagyon véled a mennyeknek országába!

-No, jól van – mondta Jézus, oszt úgy es vót. Kütte a Szentpált, oszt gyött es az.

-He, Pali! Maraggy mán itt helyettem egy kicsit, hallod, míg én lemék a földre, oszt bédobok egy pofa sert. Mán úgy meguntam itt, hogy vágyok oda.

-Nem maradhatok én itten helyetted mennybeli pajtássom, mer eccerü tanulatlan vagyok én! Az írást se nem ismérem, oszt ide meg mindenféle tanult személyek es gyűnnek, urak, papok, oszt ha valamék rossz pakszussal gyün, oszt béengedem, kikapok a mi Atyánktul, oszt még a Jézust es szarba keverjük.

-Sose féjj te attul pajtás, én ugyanes régtül fogva itten ácsorgok, de ide még egy úr vagy egy pap bé nem gyött. Mind elmegyen az hallod amarra, a pokolra. Na, maracc vagy sem? Mer én lemék!

Így esett, hogy Szentpéter helyett Szentpál vót egy kicsit a kapus, de hogy maguk es elhiggyék, hát kérgyenek rá majd attul, ki épp akkor került a mennyországba! Aggyonisten!

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Barkochba

bablevest
bablevest herendiben
válassz
a jussod
kérdőjeled
érték és ítélet

monochrome élet

egyáltalán
az ezüstjeid
szilvafáid
kutyabőr
cserzett családja

pajzson a gödrödig

kút alá a fejed
kútba dobnak
dínom-dánom
kaméleon

bocskor
marok gyötrött kucsma
mindig az út szélén
álomtalan
a hajnal az este
az étel íze

voltál és vagy
van

dzsentr-y
partizán tanúktól
gazda kalászból
kulák a zsírjuktól
munkás hajnaltól
paraszt vakulásig
elvtárs mióta él

rákérdezek
melyik század

... is

... felülről brrrrr

alá erőltették a lovat, liliputiak,
az meg Gulliverré lett,
nagy volt farban, ...citrompót...,
széna vagy szalma,
szagban sörös vagy rábaközi mura,
ahogy apósom szötte vót monda,
szavát ne felejtse, ahogy szokta vót,
odaát se, ... nyugosztalja
mégis csak igazi volgai hajóvontás,
a sok muzsik helyett,
azok meg zabosak, ... na, ez is,
ott, ahol tilosak a találkozások
a vízállás jelentés alatt,
ne kívánd hát felezett barátodnak,
de nőjét, lakó máját se,
násza szűzbeszédét meg ne köpköd,
mert teljessé beforr,
hívta a fene, ide

mert erőpróba a négyfelé vágás,
rosszalkodásért, lóvátétel fejében,
vagy jusson mindenkinek, karó,
nem bahúzás, hanem bio, locsolják
és a bambusz szépen nyárssá vált,
napi hét centiméterekkel,
csúcán a patt mattja öklend

vitorlás előtt táltoskodott látomás,
ott, fenn, a fehér törpék között,
vörös óriás, Betelqueze, lefogyott,
nova már csak korcsosodva, ha,
sámán nyiszások verik a csontot,
áldozzák magukat,
prüszkölnek, ilyen ócskát nem,
ez három embertelenes
ihatalan szellemverés,
a gúvadó kísértés haragra kereng,
borul az ég, lezuhan,
tollaikat egyenként szárítja a szél
körmeim alatt
billentyűk mesélnek,
hogyan ... Don izé és a hé paraszt, kullog,
... malmozzuk Budáig, kutyavásár a tét,
az idő szemfény, ... veszt
...és az iránytű petrencére
dobálták gatyáikat, Mikulásig,
mielőtt önmagukba döfték a kéjt,
és lyukas fityisszé változtak, boszik

a világ csak alulról bruhaha,
... felülről brrrrr

CSÁKY KÁROLY

Tájházak a Börzsöny lábánál

Vámosmikola falu tájháza

Vámosmikola régi Hont megyei település az Alsó-Ipoly mentén. A folyó bal partján, a Börzsöny hegység nyugati peremén találjuk: Peröcsény és Nagybörzsöny, illetve Ipolyszakállos, Ipolybél és Ipolypásztó szomszédságában. Györffy György szerint a helység első írásos említésének dátuma 1300. (1987. 220.p.) Már 1419-től vásárhely és mezőváros volt.

Nevéből is kitűnik, hogy valamikor vámos, illetve vámszedő hely lehetett. A szájhagyomány úgy tartja, hogy a község egy *Mikola* nevű vámszedőről kapta a nevét. Az eredetmonda másik változata szerint a közeli *Salgóvár* Mikola nevű ura szedett errefelé vámot.

Íratlan története természetesen ennek a helységnek is régebbi. A Börzsöny lankáin, a faluhoz közeli *Istvánmajorban* például nagy *szkíta kori temetőre* bukkantak a régészek, 1960-ban pedig 48 *kora vaskori* és 8 *avar sírt* tártak itt fel. Az elnéptelenedett környékbeli középkori települések – *Orsán, Küirt, Novák, Pusztafalu* – nevét a szájhagyomány is őrzi. Mikola azonban sosem pusztult el teljesen. A XVII. században a község a *herceg Esterházy család* tulajdonába került. Itt is elterjedtek a *lutheri* és a *kálvini* reformáció tanai, s a lakosság vallási-nemzetiségi képét a *német* telepítés és a *zsidók* beköltözése is megváltoztatta. (Koczó J., 1999. 15 p.; Csáky K., 2003. 54.p.)

Ma közel 1700 lakosa van az Ipoly parti településnek, mely egykor körjegyzőségi központ, illetve járási székhely is volt. Műemlékei közül megemlíthetjük a *herceg Esterházy Pál Antal* által 1752-ben építtetett Szent Mária Magdolna *barokk római katolikus templomot*, falán *Cselka Nándor* egyházi író emléktáblájával.

Valószínűleg nagy kultusza volt itt is egykor *Nepomuki Szent Jánosnak*, akinek két szobra is állt még nemrégiben a faluban. A Szent János téren még ma is látható egy magas barokk talpazaton a szent 1782-ben emelt, eredetileg festett nagyméretű szobra. A szobi úton emelt kisebb homokkő szobornak azonban mára már csak a talpazata maradt a helyén. A templom előtti *korpuszos kőkeresztet* ugyancsak 1782-ben állították.

A hajdani *Esterházy-Huszár kastély* ma általános iskola. Keleti szárnya tulajdonképpen egy földszintes barokk stílusú kúria a XVIII. századból. A nyugati szárny a XX. században emelt, két terasszal, franciatetővel ellátott emeletes épület.

Vámosmikola látnivalói közé tartozik a Rákóczi utcai 26. számú parasztház, azaz a *tájház*, illetve az itt elhelyezett *néprajzi gyűjtemény*. A kis kamrával ellátott *háromszatú ház* az XIX. és a XX. század fordulóján épült: *elsőházból, tisztakonyhából és hátsóházból* áll. A *sátortető*s épületet cseréppel fedték, szobái padlósek, mennyezete gerendás.

A néprajzi tárgyak és a helytörténeti anyag gyűjtése Mikolán 1970-ben kezdődött *Pereszlényi Gyula* és *Veszélák Ferenc* irányításával. A gyűjtemunka eredményeként 1977-ben megnyílt egy állandó kiállítás a volt járásbíróház épületében. Az önkormányzat 1992-ben megvásárolta a tájház mai épületét, ahol a *tárgyi néprajzi anyag* kapott helyet. A ház gondnoka ma is *Veszélák Ferenc*. A *tisztaszoba*, azaz az *elsőház* két ablaka az utcára, egyik az udvarra néz. Az első két ablaka alatt egy *tulipánosláda* látható. Ilyenből több is akad a gyűjteményben. Ezeket hajdan a helybeli asztalosok készítették megrendelésre. Az utcára néző ablaknál egy ugyancsak helyben készült *támlás lócat* helyeztek el, mellette egy újabb kori *ruhásszekrény* áll, benne a mikolai női viselet néhány darabja. A szoba másik felén a *vetett ágyat* látni, rajta egy 1907-ben Nagybörzsönyben készült hímzett ágyterítővel. Az ágy végében áll a *bölcső*, közelében egy *pohárszekrény*vel. A padlón *rongyoskaszönyeg*, a gerendára akasztva két szép *aratókoszorú* látható.

A középső helyiség a **tisztakonyha**, ahol egykor *csikóssparhel*ttel fűtöttek. Itt kapott helyet a szép *cserépedény-gyűjtemény*: a tányérok, korsók, köcsögök, *siranyak* gazdag gyűjteménye. Van itt egy *stelázs* és néhány fonott háztartási eszköz: *szakajtó*, *kenyereskosár* is. Ugyanitt helyezték el a kisgyermeknek részére készült *állókát* és az *ebédlőasztalt*.

A **hátsóház** tulajdonképpen a konyha és a háziipar kellékeinek gazdag tára. Igen bőséges a *kenderfeldolgozás eszközeinek* gyűjteménye. Van itt egy épségben maradt *szátva*, több *álló és kecskerokka*, *héhő*, *gombolyító*, *guzsaly* stb. De akad néhány régi *köpülő*, *krumplinyomó*, *ivócsanak*, *vajöntő minta*, *kovászva* stb. Különös figyelmet érdemel az 1853-ban készült, virágmintákkal és geometria alakzatokkal díszített **mángorló**, amely szerelmi ajándék is volt egyben. Itt helyezték el *Író Vilmos* hajdani mikolai **kádármester** 1845-ből megmaradt hatalmas *gyaluját*, s a gyűjteményben van *Boncz József cipész*mester régi *bőrvágója* is. A tájházban sok szép **régi fotó** is összegyűlt. Ilyen például az a XX. század elején, Koritnyicán, Rutkai József fotóműhelyében készült fénykép, amely *Nagy Ilonát és Gyenes Erzsébetet* örökítette meg mikolai leányviseletben.

A falu szellemi néprajzi anyagát újabban a *Koczó József tanár* vezette helytörténeti kör diákjai gyűjtik. Van még mit felkutatni, hisz ismerős még errefelé a *lucázás*, a *betlehemezés*, a *legénybíró-választás*, a *kiszehajtás* és a *szüreti felvonulás* szokása. A hiedelemleányek közül él a *boszorkány*, a *fejetlen ló* és a *lidércfény* emléke.

A konyhaeszközök egy része (Csáky Károly felvétele)

A tájház (Csáky Károly felvétele)

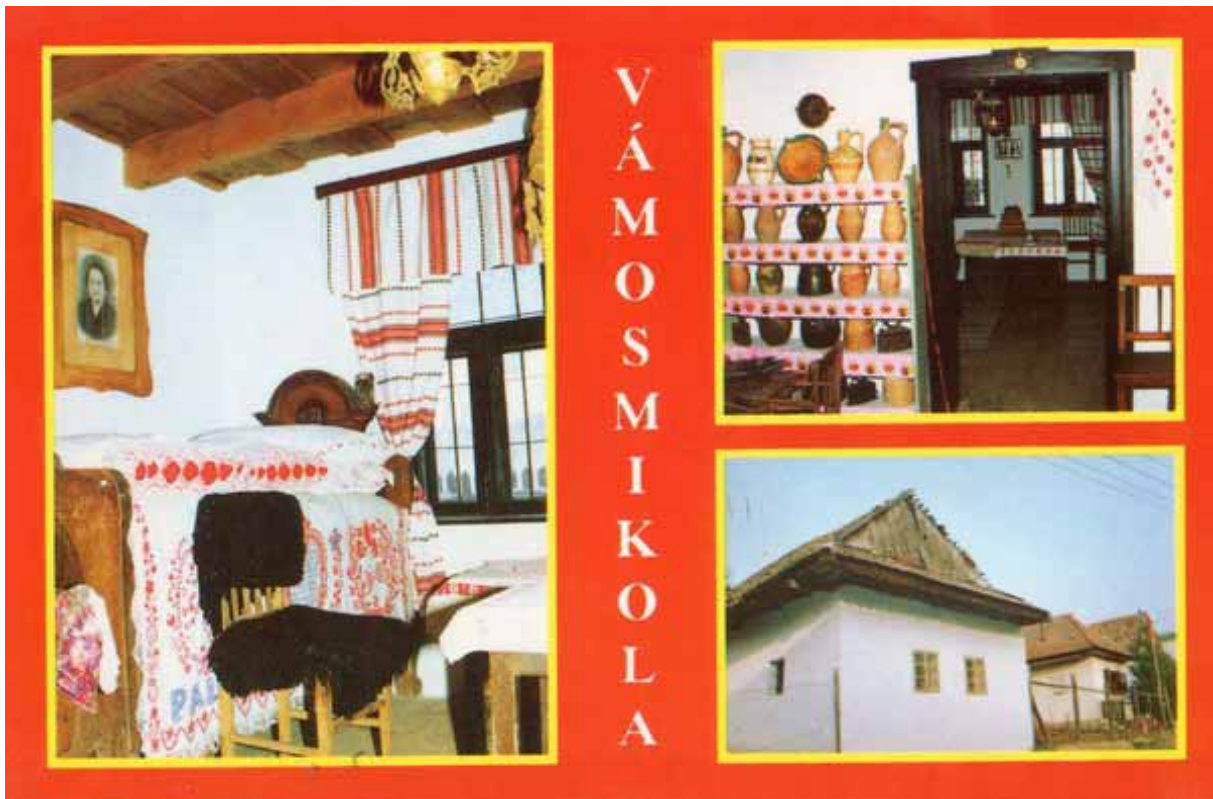
Díszes ágyterítő (Csáky Károly felvétele)

Edények a konyhában (Csáky Károly felvétele)

Részlet a tisztaszobából (Csáky Károly felvétele)

A vámosmikolai tájház egy mai képeslapon (Csáky Károly felvétele)

KENYERES BALÁZS

LENGE SZELLŐ LEBBENTIA SZATYROT

lenge szellő lebbenti a szatyrot
az utca cicergős kövein
papír-zsebkendők bukkannak elő
a csendből, s cifra seregükkel
lerohanják a házfalat
szűrős kiáltások törik
a méla utcát
hol a népek fel-le rajzanak
- hová is? miért is?
e két cél épp oly homályos
mint azok a kopottas arcok
ott a dohos kocsmában,
hol dúvad eszmék tombolnak
társukkal – a Fröccsel
alkonyatkor énekelve az idillt...
de az nem jön elő
nincs hívó szó vagy dallam
melyre feldugná fejét
mit is keresne e komor
villogó, neonéjszakában?
az utca halott
csupán néhány bogárka fuldoklik a pocsolyában
de másnap újra zörög a szatyor
s újra dúvadnak az eszmék

HÖRÖMPŐ GERGELY

Ballagok

Nagy furcsa álom lett a szép vidék,
valami fájdalomokban- menedék,
dunai tájak, kéklila vidékek,
sorsotok egy cél velem, amíg élek.
Öreg Naszály, kit lassan elfaragnak,
eredetiben megmaradsz magamnak.
Láttam, néztem, hogy esti fellegek
néha rohannak... mint a kisgyerek.
Nem a csökönyös kis középkorú,
meg a megvéhdedt sírszagú odú,
a jövendőnek, örök folyamatnak
alapja, hanem mint a mának
közepén, titkon csírájában élő:
az ifjúság. A mindig eljövendő.
Folyik a víz, telik az élet árja,
a lemenő Nap mindig megcsodálja.
Madárdalon és hosszú jegenyéken
kószál a lelkem, boldogan, mint régen.
Barátaim temetésére ballagok,
kacagva rohannak kisgyerek rajok.

Július 30–31-én (péntek – szombat) – **Augusztus 01.** (vasárnap)

A Dunakanyarban: Nagymaroson – Visegrádon

„ÉPOSZ KASSÁK MASZKJÁBAN”

Nagymaroson

30-án, Pénteken 17 órakor Kassák-emléktábla avatás a Kassák-ház falán – Magyar utca 2.

EPOSZ WAGNER MASZKJÁBAN: EKSZPANZIÓS SZAVALÓKÓRUS KASSÁK ELSŐ KÖTETE VERSEIRE HANGOLTAN

Köszöntőt mond: **Petrovics László** polgármester >> Ünnepi beszédet mond: **Papp Tibor** költő

Nyírfalvi Károly: KASSÁK NAGYMAROSON

Az emléktáblát leleplezik: **Szabados György** zeneszerző > **Németh Péter Mikola** költő

„Kassák Lajos azt üzente...– a Nagyörzsönyi Páva kör énekével – *hogy...*”

18 órától Kiállítás-performansz(ok) a NAKE Galériában és Udvarán (Nagymaros, Váci út 21.)

Ekszpanzió 22. ++ „Álarc & Maszk” Kiállítása

Megnyitja: **Feledy Balázs** művészeti író

Bujdosó Alpár: **ÁLARCOK és AGYAGTÁBLÁK** című kiállítás-performansza

KASSÁK LAJOS ÍRÓDEÁK: ARCA – ÁLARCA – MASZKJA

(Születése 123. évében Kárpáti Klárával kötött házassága nagymarosi emlékeinek kiállítása)

„VéRe-Költő-BoDoBÁCs(ok)”

András Sándor, Asztalos Tamás, Balogh Robert, Barna T. Attila, Bujdosó Alpár, Cselényi László, Csorba Simon László, Dukay Nagy Ádám, Fabó Kinga, Fabók Endre, Györffy Ákos, Ladik Katalin, Háy János, Horváth Ödön, Jász Attila, Juhász R. József, K. Kabai Lóránd, Károly György, Kemenczky Judit, Konczek József, Kurdy Fehér János, Lipcsey Emőke, L. Simon László, Mile Zsigmond Zsolt, Nagy Pál, Németh Péter Mikola, Nyilas Attila, Nyírfalvi Károly, Papp Tibor, Petőcz András, Pécsi Sándor, Prágai Tamás, Varga Klára, Végh Attila, Wehner Tibor olvas fel verseiből, írásaiból.

Közreműködnek: **Németh Zsófia Nóra** (versmondás) **Nikolai Ivanov Br.**(ének, tambura) és **Németh Balázs Kristóf**

(ütőhangszerek)

Kövesdi László : „KASSÁK-MISE” >< KOVÁCS ISTVÁN ++ DÉNES IMRE PERFORMANCE

21 órakor Nagymaroson a Művelődési Házban

NIKOLAI IVANOV (Br.) zongora koncertje

>>> VÁGTÁZÓ CSODASZARVAS >>>

EKSZPANZIÓ-FILMEK A NAKE GALÉRIA FALÁRA AZ ÉJSZAKÁBAN

Kolostori Gábor: EXPANZIÓ XIII. “Táltos – Sámán” Fesztivál Ipolytarnócon (TV-film ’30)

Hidvégi Aszter: EXPANZIÓ XI. > “A HiD” (TV.film 1’10) > Kolostori: EKSZPANZIÓ XIV., „A VÁR” TV-film ’30) >

Ekszpanzió XV., „A KILÁTÓ” TV-Film ’40 > Az EKSZPANZIÓ XVI. SZENT FERENC >Ekszpanzió

XVII., „ISZLÁM” > tematikákról Halmy György filmrendező és Dömötör Péter – Mohi Sándor operatőrök által

készített filmdokumentumok folyamatos bemutatása, valamint Podányi Dániel: *a HrAbALiÁnÁk* >< „A SÖR”,

valamint a ReAnGeLiZáCió /ViSsZaAnGyALiT tematikákról készített filmdokumentumainak folyamatos vetítése.

Továbbá Németh Balázs Kristóf – Podányi Dániel főiskolai hallgatók EKSZPANZIÓI XXII. VISEGRÁDON >

NAGYMAROSON > EGERBEN című előzetesének bemutatása.

Szombaton 9.30 órától **AVANTGÁRD és HAGYMÁNY**

Kassák – Hamvas Szimpózium Nagymaroson a NAKE Galériában

KASSÁK LAJOS EMLÉKKÖNYV <Előadó: Petőcz András
KASSÁK AKTUALITÁSA – Szellem továbbélése az (új)avangárdban >> Ea.: G. Komoróczy Emőke
IDŐSZERŰSÉG és LÁBADOZÁS a hamvasi szellem aktualitása >> Előadó: Szabados György
SZEMÉLYISÉG és MASZK >> Előadó: Szathmári Botond
ÉPOSZ KASSÁK MASZKJÁBAN >< Hagyomány és avangárd – Előadó: Németh Péter Mikola
KASSÁK LAJOS ÉS AZ AVANTGÁRD >> Előadó: Deréky Pál
A VIRÁGNAK AGYARA VAN – In memoriam Kassák Lajos >> Előadó: Pomogáts Béla
A KASSÁK-DÍJ és a KASSÁK-DÍJASOK >> Előadók: Bujdosó Alpár és Papp Tibor
KASSÁK-KÓD – Előadók: Juhász R. József és H. Nagy Péter
KASSÁK LAJOS KALAPJA és a MAGYAR AVANTGÁRD >> Előadó: L. Simon László
Közreműködik: **NIKOLAI IVANOV** Br.(ének, tambura)

**NARCISSOS és ECHO >< Prágai + Ughy + Végh performansza a
Dunaparton a Révnél
VISEGRÁDON**

Szombaton 14.30 órakor a Művelődési Házban

„ ReCeLLuRaLiZáCiÓ +++ ReAnGeLiZáCiÓ ”

(installációk és fotódokumentációk az Ekszpanzió
XX-XXI visegrádi tematikájából)

Kauler Jenő: Elektroakusztikus kompozíciói **Nikolai Ivanov** (piano) >> OPÁL SZÍNHÁZ

artAlom >< SZILÁGYI RUDOLF PERFORMANCE

16.30-tól Kiállítás-performansz(ok) a Mátyás Király Múzeum udvarán + reneszánsz konyhájában

„Arc & Maszk”

Kiállító művészek: Baksai József, Bálint Zsombor, Bereczki Kosach Kata (G.), Bertine Bosch, Bert Meinen (NI.), Borgó György Csaba, Bészabó András, Csorba Simon László, Csillag Nagy Balázs, Gaál József, Filep Sándor, Györffy Sándor, Haász Ágnes, Herendi Péter, Hoffmann Tamás (Boldi), Kettős Tamás, Kopasz Tamás, Mocsári Mária, Mihai Olos (R.) Németh Zoltán Pál, Németh Balázs Kristóf, Németh Zsófia Nóra, Olescher Tamás, Pécsi Sándor, Somogyi Kata, Szécsi András, Szathmári Botond, Szurcsik József, Wámos Mykwa etc.

Rendezik: Haász Ágnes elektrográfus > Györffy Sándor képzőművész > Köpöczi Rózsa művészettörténész

Megnyitja: **Szombathy Bálint** művészeti író > Közreműködik: **Kobzos Kiss Tamás** (ének)

TITANIC MŰVÉSZETELŐRE ISKOLA: SZATHMÁRI BOTONT + SZÉCSI ANDRÁS MASZK PERFORMANCE

KaLAHáRi NoMáD JaZZ BanD:

Mezey Péter (fuvola) + Osváth Orsolya (nagybőgő) + Németh Márta (brácsa) +
Lábos Szabolcs (gitár, cas) + Telek Zoltán (ütőhangszerek)

21 órától A NAGYMAROSI SAN-TEAMBAN

TITANIC ELMÉLETI MŰVÉSZETI ISKOLA: ÁLARCAI ÉS MASZKJAI:

Somogyi Kata + Szathmári Botond + Szécsi András + Pécsi Sándor Kiállítás–performansza

FILEP SÁNDOR TRIÓ +++ PeNt LeDiTGrANt EmlékZeneKar

**Koncsek József: Magyar Amerika <> OPÁL SZÍNHÁZ (Triceps)játéka
KETTŐS TAMÁS ÉS A VADSZAMARAK**

**Nagymaroson: Vasárnap 10 órától Végh Attila költő háza előtt, a Szent Imre téren
DUNAKANYAR ANTOLÓGIA 2010 / KASSÁK LAJOS A MI HÁZUNKBÓL...**

Ádám Tamás, András Sándor, Balogh Robert, Bujdosó Alpár, Cselényi László, Csorba Simon László, Dukay Nagy Ádám, Fabó Kinga, Fabók Endre, Ladik Katalin, Horváth Ödön, Jász Attila, Juhász R. József, K. Kabai Lóránd, Karaffa Gyula, Károly György, Kemenczky Judit, Konczek József, Kurdy Fehér János, Lipcsey Emőke, L. Simon László, Mészáros Ottó, Monori Margit, Nagy Pál, Németh Attila, Németh Péter Mikola, Nikodém Miklós, Nyilas Attila, Nyírfalvi Károly, Marczinka Csaba, Papp Tibor, Petőcz András, Pécsi Sándor, Tőzsér Árpád, Turczy Árpád, Varga Klára, Virágh László, Wehner Tibor + az **IMMUN CSOPORT:** Ughy Szabina, Tóbiás Attila, Prágai Tamás, Végh Attila verseit, írásait olvassa fel.

TÉKOZLÓ FIÚK/UNDERGROUND HiP-HoP

Iván Illés Péter (Bagó MC) + Pincinger Dániel (Over Dose)

12 órától nagymarosi Római Katolikus Templomban és a Plébánia udvarán HARANGSZÓRA <> Virágh László orgonajátéka

Bujtás József újabb kortárszenei műveinek bemutatója: *Meditációk és változatok oboára és klarinétra* Megszólaltatják: Nagy

Sándor Endre (klarinét) Juhász Andrea (oboa) ++

Bemutadják a **HÁRMASJÁTÉKOT** >< Klenyán Csaba (klarinét)&Tanítványai

HÁROM DUÓ HEGEDŰRE és FUVOLÁRA: Pillanatok a múltból és jövőből + Elveszett utak + Éjszaka capriccio

Bemutadják: Szilvássy Viktória (hegedű)

17. 30 órakor a Művelődési Házban

„MAGISTER VITAE / ÉLET MESTERE” >< Prof. GÁNTI TIBOR életút-kiállítása

Megnyitja: **Petrovics László** polgármester >< Megemlékezik: **Dr. Horváth András**

csillagász

„ArcMaszk”

Major Balázs (ütQhangszerek) ++ **Megyeri László Fixelem** (VJ-bass) RHYTM-VISUALS Projekciója

18. 30 órától a Plébánia udvara Színpadán

SZÁRNYAK & FIESTA SZÍNHÁZA

KARÁNSEBESSY BALÁZS NÉPTÁNCKARA

19. 45 órától Záró koncert a Templomban

GRENCSÓ BIO KOLLEKTÍVA: A MÁSIK ARC

Grencsó István (szaxofon) **Hans van Vliet** (tromb) **Bekő Róbert** (bögő) **Miklós Szilveszter** (dobok)

Konc...

Vót egy falu. Túdod, tudod, vót mán tán ezer es más, de ez a falu a vót, mibe én gyerekeskettem s felnőttem egészségvel. Pócspetri, a vót a neve a falunak.

Hejj, hajják, igen becsületes, igen istenszerető emberek vótak a petrisijek mindég es, kik ha csak tehették, még az ántivilágba es bémentek a templomukba, hogy egy kismisét, egy nagymisét, egy vecsernyét meghalgassanak. Hát hogyne mentek vóna a templomba hajják, mikor csak ottan tuttak kicsinykét pihennyi a sok munka közibe! Hát látogatták es serénnyen a templomot. Örült a pap, hogyne örült vóna, tutta aztat ú es, jobb az a népnek, ha oda jár, s nem a pártoskolába. Merhogy itten a tulvilági idvességük várta őket, amoda meg csak a földi duma, hogy így eltársak, úgy eltársak. Mán mind tutta azt es, ha valaki így közelít feléjük, ilyen beszédvel, hát annak alamizsna a vége. Oszt gondolhassák, hogy nem nékik attak, hanemhogy úk kellett aggyanak!

No, húsvét gyütt eccer, nemsokkal a nagy háború ideje ótán. A vót ebbe a Pócspetribe a szokás, hogy húsvét elejibe megfőzték a tojást hagyma héjjával, oszt ki es cifrázták hímesre, megfőzték a disznó vagy a bornyusonkát, kolbászt, a sárgatúrót, megsütték a pászkát, oszt mind bétették egy fonott kaskába kis borval egyetembe, oszt felvitték a templom elejibe. Ottan letették a lábukho, oszt a papjuk körbejárt, oszt meghintette szentelvízvel azt a kaskát a bennevalóval egybe, oszt ótán mán lehetett hazamennyi, lehetett ennyi. Kezdődhetett a husvéti eszemiszom.

Nehéz világ vótt akkorjába hajják, bornyuhúst csak akkor láttak, ha jászójba ugrott, vagy felrúgta az anyatehen a bornyút, oszt kényszert kellett vágjanak. Oszt még ezt es igazolnyi kellett, meg beszógáltatnyi. Leseperték abba az üdőbe még a padlást es hajják a paraszttul. Hát eztet a munkát ebbe a faluba egyg Konc nevű ember végezte. Mánmint a padlásseprést. Konc János. Mán a neve es szép vót, hajják, hát még a feladattya! Mánpedig végezte ez a Konc a dógát, gyakorta még a húsvéti kaskába es belekutakodott, oszt kinek abba bornyubul valót tanált, vagy fetekén vágottat, aztat mindelvitte! Hogyazannyanesirassa! De szerették es a petrisi népek, gondolhassák. Szólni akkorjába ugyan ellene nem mert sénki, mer hamar a fejibe verték az eggyenlőség igasságát annak, ki kinyitta a pofáját, de ennek az embernek az emlékire ettül az üdötül mongyák a petrisijek ha valaki kuttáلكodik valahun, mihe semmi köze, hogy:

„Konc, ki a kosárból!”

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

A KEDVENC

Gruber Öcsi első osztályos korában vézna, hosszúorrú, nyápic gyerek volt, szemüveges, vörös hajú, szeplős, hatalmas, komikusan elálló fülekkel és fogszabályozót hordott. Az iskola legkisebb tanulója is rajta röhögött, a szünetben nem vették be a játékba, mert örökké vitatkozott, ő akart lenni a vezér, de utált loholni a labda után, viszont elvárta volna, hogy a helyébe hozzák, s ha birkózásra került a sor, az első érintéskor hanyatt vágta magát és olyan fájdalmas üvöltözést csapott, hogy zengtek belé a falak, a tanári kar kétségbeesve rohant kimenteni a halálveszélyből. Mire elérte a tizedik évét, ő lett az intézmény réme, akinek közelébe sem volt tanácsos menni, mert rögtön sivalkodni kezdett. Valójában a haja szála sem görbült soha.

Máskülönben Gruber Öcsi – ezt mindenki elismerte – elsőrendű tanuló volt, a dolgozatírásban, vagy feleltetésnél mindig a legjobb eredményt érte el. A tanárok tisztelték, de nem kedvelték törtető, simulékony, becsvágyó természetete miatt. Tanfelügyelői ellenőrzés során, ha biztosra akartak menni, őt szerepeltették, mert tudták, hogy Gruber Öcsi a legrafináltabb kérdésekre is könnyedén adja meg a választ.

Gruber Öcsi hovatovább nélkülözhetetlen lett, s nem csak a pedagógusok, hanem a gyerekek körében is. Gruber még az óra alatt kidolgozta a házi feladatokat, s azoknak, akik engedelmeskedtek szeszélyeinek, elmagyarázta, megmutatta, azokkal viszont, akik csúfolni, netán bántani merészelték, szóba sem állt. Így aztán nem volt mit tenniük, előbb-utóbb kénytelenek voltak lógó orral alázasosan megkövetni őt, ha nem akarták vállalni a szekundával együtt járó atyai pofonokat.

Amikorra elérte a nyolcadik osztályt, Gruber Öcsi az egész iskola fölött zsarnokoskodott. Szabályos udvartartás vette körül, lesték a gondolatait is. Ha akadt olyan elvetemült, aki görbén nézett Gruberre, rajongói az iskolaudvar hátsó zugában úgy eltángáltak a lázadót, hogy élete végéig megemlegette. A Gruber-különítménytől a tanárok is féltek, mert könnyen kiszivároghatott, hogy időnként kisebb testi fenyítést is alkalmaznak, s függetlenül attól, igaz volt-e vagy sem, a gyanú árnyéka rajtuk marad: Gruber Öcsi hívei segítségével gondoskodott arról, hogy a neki nem tetsző tanárnak többé ne legyen egy nyugodt pillanata sem.

Ezen az őszön új fiú jött a 8/B-be. Vidékről került a fővárosba; vastag nyaka, tatáros szemállása, tájszólásos beszéde és befelé forduló hallgatagsága már a legelső héten kiváltotta Gruber Öcsi és pártfogoltjai ellenszenvét, el is döntötték, hogy leckét adnak neki, mihez tartás végett. Csakhogy volt két bökkenő: Kaszás Pista – így hívták a jövevényt – erős volt, mint a bivaly, az udvari csetepaték alkalmával fél kézzel teremtette földre a rátámadó gruberistákat. A másik, ami ennél is jobban bosszantotta Gruber Öcsiéket: Kaszás épp olyan jó tanuló volt, mint ő, ha nem jobb. Gruber Öcsi csak biflázott, míg a mokány kis falusi gyerek összefüggésében értette és alkalmazta az anyagot, tanárai nem kis öröme.

Egy szép tavaszi napon érkezett a hír, hogy megyei általános iskolai diákversenyt rendeznek valamennyi tantárgyból, melyen minden felső tagozatos részt vehet. Gruber Öcsi matematikára és fizikára jelentkezett. Már előre ünnepeztette magát, mint leendő győztest, s jaj volt annak, aki diadalában kételkedni merészelt. Kaszás Pista is ugyanezeket írta a nevezésébe, megtoldva biológiával és kémiával. Gruber Öcsivel az élen a fél iskola Kaszás Pista önteltségén élcelődött, s csak alig néhányan bátorkodtak halvány esélyt adni a vidéki fiúnak, de ők is gyorsan visszakoztak, amikor rájuk sütötték, hogy nyíltan antigruberesek-, s hogy a közösség érdekében szembenálló, felforgató, kirekesztő, rasszista elemek uszályába kerültek. Kaszás-drukkernek lenni megbocsáthatatlan galádságnak minősült, s csak az számított rendes, tisztességes gyerekeknek, aki Gruber Öcsi táborához tartozott.

Legelszántabban a Gruber Öcsi irányítása alatt működő iskolaújság vette ki részét a kampányból. Küldöttséget menesztettek Kaszás hajdani iskolájába, hogy kompromittáló anyagot szerezzenek róla, de kis híján kudarccal jártak: az igazgatótól kezdve valamennyi tanár és az összes tanuló egybehangzóan dicsérte Kaszás Pistát szolid magaviseletéért, példamutató szorgalmaért, segítőkészségéért, a sportpályán elért eredményeiért és nem utolsósorban színjeles bizonyítványáért. Hosszas kutakodás után mégis sikerült fellelni valakit, aki egy használt CD - lejátszóért hajlandó volt visszaemlékezni közös csínytevésükre, amit még első elemista korukban követtek el, s a szomszédék szilvafájával volt kapcsolatban.

A gruberisták fellélegeztek: végre bizonyítva látták és lelkesen terjesztették is, hogy Kaszás hitvány, képmutató tolvaj, akinek a köszönését sem szabad elhinni, a tananyagról fogalma sincs, apja készíti el helyette a leckét, sőt az egyik túlbuzgó firkász odáig elment, hogy leírta: Kaszás Pista félig-meddig analfabéta, csak ügyesen leplezi. A gruberistákat az sem zavarta, hogy Kaszás édesapja két évvel korábban közlekedési balesetben elhunyt; ha élne, nem kétséges, hogy ő dolgozná ki a feladatokat. Ezek a „*mucsaiak*” már csak ilyenek és nem változnak meg soha.

Gruber Öcsi uralkodása csúcspontján érkezett el a diákverseny napja. Kaszás kerékpárral hajtott a megyeszékhelyre. Valahol félúton találkozott azzal az autóbusszal, mely a gruberistákat szállította a versenyre. Agyszaggató füttykoncerttel húztak el mellette, de Kaszás rájuk se bagózott, csak mosolygott, és nyugodtan tekert tovább, kényelmes tempóban.

A verseny – melyen jelen volt a megyei sajtó és az egyik legnézettebb kereskedelmi televízió ifjúsági rovatának sztárriportere is – a Művelődési Központban zajlott. Kiosztották a feladványokat tartalmazó borítékokat, egy-egy versenyző három órát kapott a kidolgozásukhoz. Gruber Öcsi már bánta, hogy két témakörre jelentkezett, csupán az vigasztalta, hogy Kaszás viszont négyre. Ő az egyikkel majdcsak elboldogul, s az már ötven százalék, míg Kaszás legjobb esetben is örülhet, ha egynegyedével végez.

Azonban nem így történt.

Kaszás a rendelkezésére álló idő alatt mind a négy kérdéscsoportot megoldotta, s még arra is maradt ideje, hogy zsebre dugott kézzel, füttyörészve sétálgasson le s föl a folyosón a gruberisták orra előtt. Gruber Öcsi – értesülvén az ellenfél fölényéről –, idegességében mindkét feladatát elrontotta, ráadásul puskázni próbált, amit a szőrösszívű felvigyázó tanár észrevett, és a nagy Grubert azonnal kizárták a versenyből. Ezzel szemben Kaszás mind a négy tételére az elérhető legmagasabb pontszámot kapta, így a verseny az ő fényes győzelmével végződött. A megszegyenült Gruber Öcsit és kíséretét a gutaütés kerülgette.

Odament a tévériporterhez és kollégaként mutatkozott be. Elpanaszolta, hogy ő az iskolai faliújság főszerkesztője, ezért szakadatlan üldöztetésben van része, lám, most is sikerült ellenfelének hamis vádak alapján kitűrni őt a nemes vetélkedésből. A tévés, szenzációt szimatolva, meginterjúvolta a Gruber által kijelölt osztálytársakat, akik ügybuzgó bőbeszédűséggel erősítették az elhangzottakat. A riporter jóvoltából az esti hírműsor nézői részletesen megismerhették az antigruberisták elvetemültségét.

Óriási volt a felháborodás. Nézők ezrei telefonáltak a szerkesztőségbe, egy emberként követelve a verseny végeredményének megsemmisítését, a zsűri és az iskolavezetés szigorú felelősségre vonását.

Az igazgató nem tehetett mást, mint fegyelmi vizsgálatot indított, ahol megjelent a két versenyző és az őket elkísérő három tanár. Grubert leszámítva valamennyien állították, hogy nem történt más szabálytalanság; Gruber Öcsi elrontotta a versenyfeladatát, bizonyítottan csalt, viselnie kell a következményeket. Gruber ezzel szemben kijelentette, hogy őt rettegésben tartják, ellene hangolták a zsűri elnökét, a felügyelő tanárt lepénzelték, s közölte, hogy fellebbezni fog, ha kell, akár a minisztériumig.

Az igazgató megrémült. Két éve van hátra a nyugdíjaztatásáig, egyéb se hiányzik – ijedezett –, mint egy országos botrány. Salamoni döntést hozott hát: a fegyelmi vizsgálatot visszavonja és elrendeli, hogy a versenyt helyi szinten, új kérdésekkel – meghívott ellenőrző vendégtanárok jelenlétében – ismételjék meg, s aki ott győz, azé lesz a palma. Kaszás vállat vont: neki mindegy, mondta, akár most azonnal elkezdhetik, Gruber Öcsi olyan tantárgyat választ, amelyet akar.

Ám nem úgy Gruber!

Tüntetést szervezett az iskola elé, ahol mintegy nyolcvan-száz felingerelt gyerek és szülő transzparenszekkel felszerelve követelte a részrehajló, Gruber-üldöző igazgató és szélsőséges cinkostársai haladéktalan eltávolítását, az iskolából és a városból való kiűzetését. Kaszást kövel dobálták, az egyik kő halántékon találta, a gyerek vérző fejjel összeesett. Kivonult a rendőrség, de tettest nem találtak, a tüntetést feloszlatták. Kaszást mentőautó vitte orvoshoz, aki bekötözte, majd továbbszállították a rendőrségre. Három mogorva nyomozó vette körbe, a kihallgatást egy fiatal százados vezette:

– Tudod, miért hoztak be?

– Nem, nem tudom.

- Mi volt ez a cirkusz az iskolánál?
- Tessék megkérdezni Gruber Öcsit, ő szervezte, neki kell tudnia.
- És te? Te mit szerveztél?
- Én? Semmit.
- Ne hazudj!
- Nem hazudok!
- Biztos?
- Biztos!
- Szóval tagadsz?
- Nem tagadok, az igazat mondom.
- Vigyázz magadra!
- Vigyázok!

Ezzel vége is volt a kihallgatásnak, a rendőrök tehetetlenül néztek egymásra. Látszik a kölykön, hogy ártatlan, mint a frissen hullott hó.

- Akkor is muszáj valamit kitalálnunk – mondta kelleetlenül a százados. – Hallottátok, mit mondott a főnök az eligazításon...
- Naná! – bólintott a másik kettő egyetértően.

Kaszás Pistát még azon a héten átirányították egy másik iskolába.

Ezzel helyre állt a rend.

Az igazgató aznap este ellátogatott a Kaszás családhoz.

- Sajnálom a történeteket – mondta restelkedve. – Hiányozni fogsz...

– Én ezt nem értem, igazgató úr – ingatta a fejét Kaszás Pista. – Tulajdonképpen mi a bűnöm? Az, hogy legyőztem Grubert? Kötelesek vagyunk szeretni a Gruber Öcsi-féléket?

- Nem magyarázhatom el, édes fiam. Most még nem. Ha majd felnősz, magadtól is megérted.

Ültek egymással szemközt, a gyerek a felnőtt, a tanuló az iskolaigazgató. Mindketten ugyanarra gondoltak, hogy léteznek emberek, akiknek akkor is igazuk van, amikor nincs, és ajánlatos tisztelni őket, ha megérdemlik, ha nem, mert különben megüthetjük a bokánkat.

Gruber Öcsiből nagy ember lett. Egy multinacionális cég élére került, beosztottai ki nem állhatták. Kaszás kitüntetéssel diplomázott a tanárképző főiskolán, ötven éves korában sikerült részletre megvásárolnia másfélszobás önkormányzati lakását, és egy seregnyi gyereket nevelt tisztességre, becsületre és hazaszeretetre, saját családjában s az iskolában.

Hogy aztán mire mentek vele, az más lapra tartozik.

TÉRISZONY

A kezdő riporter félszeg alázattal lépte át a neves író dol-gozószobájának küszöbét és illedelmesen megállt az ajtóban. Tapintatos krákgóással jelezte érkezését, de várnia kellett, míg a Mester kegyesen magához intette:

- Honnan is jött, fiatalember?
- A Kultúra és Művészet folyóirattól, Mester. Szeretnénk a véleményét kérni napjaink irodalmi helyzetéről, különös tekintettel a...

- Jó, jó, mindent értek. Azért a kérdéseit elküldhette volna. Rendben van, leülhet.

- Őszintén bevallom, Mester, nincsenek előre megfogalmazott kérdéseim. Abban bíztam, Ön majd eligazít, mit tart legfontosabbnak. Itt van például a fiatal írók megjelenésének ügye.

- Nos, igen, ez nagyon lényeges probléma, jóllehet, magam sosem voltam abban a helyzetben, hogy hadakoznom kellett volna műveim elhelyezéséért, mivel a kiadók versengtek értem. Így csupán együttérzésemről tudom biztosítani ifjú pályatársaimat, megoldást azonban, sajnos, nem kínálhatok.

- Akkor talán beszéljünk a könyvkiadás nehézségeiről.

- Vitathatatlan, hogy ezen a téren is mutatkoznak némi hiányosságok. Mesélik egyesek, mennyit kell házalniuk a kéziratokkal. Nekem, köszönhetően a hírnevemnek, ilyen gondjaim természetesen nincsenek, nem is lehetnek, éppen ezért nem volna etikus, ha helyettük, nevükben nyilatkoznék.

- Mondják, akadozik a terjesztés.

- Valóban? Tényleg? Ki gondolná? Igaz, nem jártam utána. Ezért ugyebár a kiadóknak kell, hogy fájjon a fejük, nem az íróknak. Hol itt a probléma?

- Drága a jó könyv, az egyszerű olvasók képtelenek megfizetni. Az utcai standok kínálata elszomorító...

- Nem járok az utcákon - mondta elutasítóan a Mester.

A kis riporter zavarba jött. Nem erre számított. Eddig csak kitérő válaszokat kapott, amikből nehéz lesz riportot írnia. Tovább kérdezett, hátha sikerül valamit kihúznia a másiktól.

- Mi a véleménye, Mester, a fiatalok teljesítményéről?

- Nem olvasom őket. Részben mert nincs időm, másrészt, mert nem érdekelnek. Unalmasan, érdektelenül írnak, csupa olyan témáról, melyek távol állnak az én ízlésvilágomtól. Kifejezőmódjuk annyira áttételes, elvont, hogy az már az érthetlenség határát súrolja.

- Ha nem olvasott tőlük semmit, honnan ered ez a rendkívül szigorú elmarasztalás?

- Másoktól hallottam. Mi okom volna kételkedni a szavaikban? Vagy tévednék?

- Egy sincs köztük, akit jó szívvel kiemelhetne?

- De... talán van egy... öö... mindig elfelejtem a nevét. Természetesen őt sem olvastam, de azt mondják, róla elképzelhető, hogy egyszer, valamikor, talán... valóban ír valamit.

- Mégis, minek alapján tartja őt jobbnak a többinél?

- Megézés, barátom, megézés és szakmai tapasztalat.

- Megkérdezhetem, Mester, min dolgozik jelenleg?

- Öö... öö... semmi különös. Javítgatom régi szövegeimet, jegyzeteket készítek. Végére is rám fér egy kis pihenés.

- Szégyellem, de nem tudom, mikor jelent meg a Mester legutolsó műve, s hogy mi volt az.

- A legutolsó? No, várjunk csak... hm... érdekes, én sem emlékszem. De volt valami, az bizonyos. Kellott, hogy legyen.

- Érdeklődtem, de a szerkesztőségben sem emlékeztek a kollégák.

- Mert nem olvasnak! Nem kísérik kellő figyelemmel a kortárs irodalmat. Látja, itt van a legnagyobb baj, amikor már az írástudók is egyre műveletlenebbek lesznek. Ha olyan neveket is mellőznek, mint az enyém, hová jutunk?

- Bocsásson meg, Mester, éppen ön mondta, hogy nem olvas fiatalokat. Ezt igazságosnak tartja?

- Ne forgassa ki a szavaimat - csattant fel a nagy író. - Senki sem várhatja el tőlem, hogy sete-suta kezdők próbálkozásaira pazaroljam a drága időmet.

- Ön is volt kezdő... - jegyezte meg óvatosan a riporter.

- Az más. Én már legelső írásaimmal a csúcsra kerültem, mert a tehetségem odarendelt.

- Feltételezem, hogy nem közönyös a napi politikai történések iránt. Megkérdezhetem, mi a véleménye a világról?

- Nem kérdezheti. A világ, amely körülvesz, nem érdekel. Én a jövőnek írok, a halhatatlanságnak. Ami mostanság zajlik, nem rám tartozik, azt intézzék el egymás közt az irodalom napszamosai.

- Már megbocsásson... Azért valahonnan merítenie kell a témáit. Ön is közöttünk él, épp úgy sújtják a megszorítások, mint bárkit. Ennyire nem maradhat kívül a társadalmon. Vagy mégis?

- Az, amit maga társadalomnak nevez, nem érdemli meg, hogy leereszkedjek hozzá, mert úgyse értenének meg. Miért kellene hát törődnöm vele?

- Talán, hogy felemelje önmagához. Művészetének az lehetne legfőbb célja, hogy segítsen az emberek átnevelésében.

- Ostobaság. Az emberek nevelhetetlenek. Ne merészeljen kioktatni!

- Ön is ember... És eszem ágában sincs kioktatni. Elnézést kérek, ha úgy tűnt.

- Vigyázzon, mit beszél! Én író vagyok! Gondolkodó lény! Nem aprózhatom el magam semmiségek boncolgatásával. Mi maradna azoknak, akiknek ennyi is elegendő a téma választáshoz? A tekintélyemen esne csorba, ha olyan alantas, hétköznapi dolgokról értekeznek, mint népszaporulat, öngyilkosságok, vagy a közállapotok romlása. Én szépiró vagyok, barátocskám, engem a magasabb rendű erkölcsi értékek foglalkoztatnak.

- És mik lennének azok, Mester?

- Végre egy értelmes kérdés. Ezen elmélkedem évek óta. Nos, egyelőre még nem tudom, de rá fogok jönni. Persze, ha megzavarnak, mint most maga is, sose jut rá elegendő idő, hogy elmélyedjek az okok és okozatok útvesztőiben.

- Köszönöm az interjút, Mester! Ennyi elég is.

- Hogy... hogy mit? Persze, persze, szívesen... Viszontlátásra! Majd küldje el az írását, mielőtt leadja. Szeretném látni. A kezdő riporter kisomfordált az ajtón. A nagy író még sokáig ült magába merülten és irigykedve csodálkozott.

- Istenem, milyen bátrak ezek a fiatalok! Hogy fog ez a szegény flótás riportot írni abból a sok marhaságból, amit összehordtam neki? De mit tegyek, ha egy épkezláb gondolat sem jut az eszembe? Igaz, úgyse értenék meg. Nem tudnának követni. Hiszen néha még én magam sem mindig értem önmagamot.

Felállt íróasztala mögül és gondosan becsukta az elefántcsonttorony ablakát.

Zavarta a város mélyéből feltörő zsidongás.

Ráadásul *tériszonya* volt.

A KÜLÖNDÍJ

A táncverseny résztvevői akkor kezdtek elfáradni, amikor a zenekar rázendített a gyorscsárdásra. A fergeteges, tüzes melódia úgy hatott a versenyzőkre, mintha dupla adag ajzószeret kaptak volna: egyszeriben felforrósodott a hangulat, s már a nézők is a hét párral együtt dobbantottak a lábukkal, eltűnt a versenyláz, néhány táncos nagyokat rikkantott, a zenekar kajánkodva fokozta a tempót. Az egyik pár hölgytagja sikítva a fenékre huppant, magával rántva nemcsak a saját párját, de a szomszéd táncosokat is. Óriási kacagás és tapssal kísért ütemes "hogyan volt!" jutalmazta a jelenetet. A végére mindössze két pár maradt a parketten: a 9-es és a 11-es számú. A 9-esek fiatalok voltak, együttesen sem lehetek több negyvenévesnél, míg a 11-esekről kiabált az összeadó évek száma: legalább 150 esztendő. Mindkét pár férj-feleség volt; a fiatalokat Vári Istvánnak és Irénkének hívták, míg az idősebbek egyszerűen Feri bácsi és Margit néni néven iratkoztak fel a zsűrinél. Még ez ellen is ódzkodtak, de megmondták nekik, hogy név nélkül nem versenyezhetnek.

Váriék nem vették szívükre az egészet, ők csupán szórakozni akartak. Élvezték a táncot, de amikor komolyra fordult a dolog, már őket is elragadta a győzni akarás, no meg a különdíj, a hatalmas díszes torta elnyerésének dicsősége, de még inkább a két öreg érthetetlen makacssága; fiatal létükre már csak nem fognak meghátrálni? Irénke próbálta visszafogni Pistát, valamit pirulva sugdosott a fülébe, de a férj kacagva mondta: ne félj, kedves, nem lesz semmi bajod! – és még szilajabban forgatta a feleségét.

Az idős pár arca ünnepélyesen komoly volt, még a legcifrább lépések alatt is. Szemük összekapcsolódott és elszánt, konok kitartással mérték az ütemet. Homlokukról patakokban folyt a veríték, ráncos arcuk színe hullámokban változott, hol fehérre, hol sötétlilára.

A közönség tapssal biztatta a táncosokat. Legtöbben a fiataloknak szurkoltak, de voltak, akik az öregeket buzdították, pedig őket nem ismerte senki. Idegenek voltak, míg Váriéknak szinte mindenki a barátja volt, együtt nőttek fel, annak idején a lakodalmukra a fél falu hivatalos volt.

Senki nem tudta, honnan bukkant fel a két öreg, egyszer csak megjelentek, bediktálták a keresztnévüket, de ennél többet nem voltak hajlandók elárulni magukról. A férfi magas, szikár, kissé hajlott hátú volt, az asszony törekeny, de szívós fajta, haja hófehéren tapadt izzadt arcára. Szemük egy pillanatra sem eresztette el egymást. Ruházatuk elütött az itt szokásostól; se nem városias, sem falusi. Idegenek voltak, még kinézetre is. A zenekar most hirtelen, minden átmenet nélkül keringőbe kezdett. Irénke megtántorodott, ahogy a férje átváltott a háromnegyedes ütemre, s ha Pista nem olyan keményen tartja, elbotlik. Feri bácsiék arckifejezése meg sem rezdült, csak forogtak egymást búvóló szemekkel, mintha elvárásolták volna őket: nem láttak, nem hallottak, csak zihálásuk lett egyre hangosabb. Kezüik görcsösen összefonódott, olyan erővel, hogy a közelben állók láthatták, amint ujjaiuk elfehérednek a szorítástól. Somosi Géza, a verseny rendezője előre jött és aggódva figyelte az idős párt. Még a végén rosszul lesz valamelyikük – gondolta. Nem ártana szólani a dokinak, hogy figyelje őket, vagy még jobb volna leállítani a zenészeket. Igen, ezt kell tennie – döntötte el magában.

Odasietett a zenekarhoz, intett nekik és kezébe vette a mikrofont.

– Figyelem – kiáltotta –, figyelem! Eredményhirdetés következik! A versenynek két első helyezett párja van...Kérem! Volnának szívesek abbahagyni?! Kedves Feri bácsi, Margit néni, a versenynek ezennel vége!

A két öreg azonban nem állt le. Fejüket egymás vállára ejtve, szédülten, támolyogva forogtak, lábuk rogyadozva összekuszálódott. Valaki odaugrott, hogy elkapja őket, de elkésett: a házaspár úgy esett össze, mintha lelőtték volna őket. Még zuhanás közben sem eresztették el a másik kezét.

Somosi belekiabált a mikrofonba:

– Azonnal hívjátok Krizsán doktort! És álljatok távolabbra, hagyjatok teret, hogy levegőhöz jussanak. Jól van, már látom, jön a doktor...

Az orvos futva érkezett a szomszéd teremből, ahol éppen nagy kártyacsata folyt. Letérdelt a két ember mellé és egyenként a szívük fölé hajolt, közben az érverésüket számolta.

– Szerencsére nincs nagy baj – mondta megkönnyebbülve –, csak túleröltették magukat. Ejnye, ejnye...Segítsen valaki, vigyük az irodába őket, hogy lefektethessük... Óvatosan!

Elsőnek Vári Istvánék nyúltak a férfi válla és lába alá, az asszonyt Somosi emelte fel, de még hátraszólt:

– Nem kell pánikba esni, folytassátok a táncot, az eredményt utána is kihirdethetjük, ha jobban lesznek. Úgyis tudjuk, kik győztek.

Az irodában a férfi tért először magához. Tétován nézegetett maga köré és azonnal a felesége felé nyújtotta a karját.

– Hogy van?

– Jól, minden rendben – mondta az orvos. – Ne nyugtalankodjék, doktor Krizsán vagyok. Látja, már a néni is kinyitotta a szemét. Megijesztettek bennünket.

Az asszony felsóhajtott és a férjét kereste tekintetével. Sokáig néztek egymásra, aztán egyszerre elmosolyodtak és halkán suttozták:

– Hát megcsináltuk? Istenem, tényleg megcsináltuk!

– Ne haragudjanak – szólt közbe bosszúsán Somosi –, mi az, amit megcsináltak? Mindenesetre, minket sikerült alaposan megrémisztetniük. A táncversenyt, már megbocsássanak, nem éppen a maguk korosztályának találták ki...

– Tudom, igaza van, ne haragudjanak – szabadkozott Feri bácsi –, de mi nem versenyezni akartunk. Nekünk ez volt a lakodalmi táncunk. Az irodában lévők meglepetten néztek össze. Somosi kissé fanyalogva kérdezte:

– Na és mi lennénk a tanúk?

– Igen. – ült fel a férfi – Maguk a tanúink arra, hogy megtartottuk az ígéretünket. Persze, nem érthetik... Ötven évvel ezelőtt, 1946-ban itt ismerkedtünk meg ebben a faluban, ide volt kitelepítve mindkettőnk családja, itt esküdünk, de tilos volt esküvői vacsorát rendezni, nehogy a deportáltak összejöjjenek, csoportosuljanak. Akkor megfogadtuk, hogy ha megérjük, ha a jó Isten is úgy akarja és megengedi, az aranylakodalmunkat itt üljük meg, ugyanebben a faluban és eljárjuk azt a táncot, ami akkor elmaradt. Hát így történt, így kerültünk ide. Sajnáljuk, hogy gondot okoztunk.

– Nem okoztak semmiféle gondot – enyhült meg Somosi megilletődve. – Az a fontos, hogy jól vannak. Egyébként megnyerték a versenyt, ezzel a fiatal házaspárral együtt, holtversenyben. Hadd mutassam be Váriékat... Gratulálok! Ha kipihenték magukat, vegyék át a díjat, egy fél tortát, aztán akár közösen is elfogyaszthatják.

Iréne odalépett a nénihez és megfogta a kezét.

– Kérem, fogadják el a mi részünket is. Legyen ez a különdíj... vagy inkább nászajándék az aranylakodalomhoz, ahogy tetszik.

– Nem, kedveském – simogatta meg a fiatalasszony arcát Margit néni. – A torta a maguké. Mi már megkaptuk a mi különdíjunkt.

– Megkérdezhetem...?

– Hát hogyne! – nevettek az öregek. – Mi magunk vagyunk a különdíj... *egyénnek!* Élünk és megértük ezt a napot. Akkor, ötven évvel ezelőtt, erre nem sok reményünk lehetett. Messzire vetődünk, a világ másik feléig, tengerentúlra, s most visszajöttünk a főnyereményért is...

– Elnézést – szólt közbe kissé hebehurgyán Somosi –, de nincs másik fődíj...

– Téved, barátom – mondta az idős férfi. – Itthon vagyunk, Magyarországon, ahol lám, szeretettel vesznek körül bennünket. Ennyi év várakozás után... S maga azt mondja, nincs külön fődíj? Sokat kell még tanulniuk maguknak, fiataloknak, hogy megértsék: az élet és az önmagunk sorsával való megbékélés a legnagyobb főnyeremény! Ámen. S most mehetünk vissza Amerikába, meghalni. *Itthonról – haza.*

A mesterek mestere...

No, eztet a mesét megentcsak Szabó Géza bácsi mesélte, s neki elhiggye mindenki! Eccer Jézus jártába elveszítette a csizsmájárul a patkót, hát kereste, hon tanál egy susztert, vagy akár csak egy patkolókovácsot, ki visszaveri reá s mehet esment uttyára. No, ahogy megyeget, lássa csak egy cégéren, hogy itt kovácsol „a mesterek mestere”. Gondolta magába, no várjál csak, majd megtanitlak én tégedet. Bémegey, hát épp patkolt a mester, de csak úgy eccerűjen a surcához emelte a lúnak a lábát, oszt faragta a patáját a patkó alá.

-Nem így kell aztat mesteruram, aggya csak ide nékem aztat a lovat.

No, fogta, oszt a térgyinél levágta a lúnak a lábát, oszt bévitte a műhelybe, befogta a sutuba, oszt jól megpatkolta, ahogy csak kell. Visszavitte a megpatkolt lábot, oszt fogta, visszaragasztotta a lúnak a lábáho. Ment es a, akár csak a parancsolat, még nyerített es hezzá.

Demán a csizsmát csak reábízta Jézus a kovácsra. Meg es patkolta az a kovács a csizsmát úgy, akár a lovat, mán mehetett újfent benne csángálni a Jézus. De mielőtt elindult vóna, esment gyött egy lú a gazdával, patkolnyi. No, gondolta a kovács, mostan megcsánnya, amit látott, megmutassa, hogy ú es. Fogta hát, oszt levágta a lúnak a lábát, oszt bévitte ú es a műhelybe, oszt odabe a sutunál megpatkolta azt a patát. Hát ahogy kiviszi s ragasztaná a helyire, nem ragatt az atyaúrstennek se. Se jobbrul, se barrul, se elűrül, se háturnul, sehogyse. Megszánta a Jézus a lovat, mer a mán igencsak nyerített a lábájér, hát fogta, oszt visszaragasztotta ennek es.

-No, lássa csak kovács uram, maga aztat írta a cégérre, hogy „a mesterek mestere”. Hát vegye tudomásul kend, hogy amit én meg tudok csányini, aztat egy ember se. Hát rajtam kívül ne híjjanak kendtek se sénkit mesternek, mer nem mester a, csak kontár, ki utánnam nem csánnya amit én tudok. Hát így történlett, hogy ótán mán levette a kovács a cégért, de ótán es csak olyan jól patkolt a, mint annakelőtte. Persze minden lúnak a lábát a surcáho szorította, mint addig es. Mégha szaros vót es. Hát ha úgy kell!

Mikor állott...

Eccer Jézus bément egy faluba, hol tanítványival letelepedett egy nagy fa alá, oszt elkezdett nékik, meg azoknak, kik kíváncsiak vótak, tanítani a mennyeknek országirul. Ámde hejába es, merhogy ebbe a faluba olyan hitványok éltek hajják, hogy nemhitték el rulla, hogy ű a Jézuskrisztus. Akarmit es tett, vagy mondott, máncsak istentagadónak, meg gyalázkodónak monták, mignem eccercsak elállott a tömeg elé egy vénségessen vén öregember.

No, mongya a tömegnek az öreg, majd én kiszedem ebbül az emberből, hogy valóban ű é a Jézuskrisztus, mer van énnékem egy biztos móccerem erre, van egy kérdésem, mire ha tuggya a választ, amán csak valóba ű. Osztt akkor jobb, ha nem pickájjuk, hanem szót fogadunk néki mindenbe, hajjátok!

No, odament az öregember Jézusho, oszt mongya néki:

- Moncsak nékem te ember, ha tudod, meg ha te vagy a Jézuskrisztus, hogy mikor es állott élettyibe Jézus féllábon? He?

- Hát bátyám, erre a kérdésire nem nehéz a válasz, hát akkor állottam én féllábon életembe hajja, mikor felléptem arra a számárra, mi Jérusálembe bévitt éngemet.

- Hijjnye, azáldóját, hajjátok, - monta az öregember – ebbiza valóba a Jézuskrisztus, hát menten süvegejjük meg, hajcsunk térgyet es néki, oszt fogaggyunk szót az égi üdvünk mián!

No, így esett, hogy felismerték színről színre a Jézuskrisztust, oszt megtért a bűneitül abba a faluba a sok ember, meg asszony, meg gyerek, oszt lássák, mindez csak egy tanálókérdésnek vót köszönhető. Meg egy bőcs öregnek. Meg egy szürke számárnak.

Hejj, ha minden ilyen eccerű vóna a földön, de jó es vóna! Egyébiránt jobb ha tuggyák, ez a mese es Szabó Géza bácsitul vagyon. Láccik, hogy egy mesélős ember a!

Mikor Jézus...

No, mikor még Jézus köztünk járt, eccer uttyába került egy fogadó. Megéhült Szentpéter es, Jézus es, az apostolok es, hát bémentek, leültek egy asztalho, oszt mongya Jézus a fogadósnak:

- Fogadós uram, aggyon mán valamit az éhünkre, de úgy aggyon kend, hogy fizetnyi csak a munkánkval tunnánk. Ase baj, ha bort nem ád, de mán csak valami falnivalóval tiszteljen meg kend münkö!t

No, úgy es vót, ellátta őket a fogadós, de csak valami maradékot tett az asztalokra, miket más asztalokrul separt egybe. Fukar vót, kaparós, nem becsülte az a vendéget, az utonjárót, hajják! Semmi baj, az es étek, hát jóízűjen befalta Jézus meg Szentpéter, meg az apostolok aztat es. Mikoron befalták, ittak es vón, merhogy száraz vót a gigájuk, háthogy poros vót az út, miken jártak vala, azér. Állott az asztalon egy kancsóba valami zavaros langyosvíz, gondolta Jézus, majcsak bort csány abbul magiknak. Rejátette a kezit, oszt hajják, mi történlett, hát eccercsak borrá vállott az a poshatt víz. No, körbeatták, megitták a kancsó bort, hejj, dejólesett a nékik, oszt mán ótán várták, mivel es kell majd fizetnyi. Kileste a fogadós az esetet, reágyütt, hogy csudát látott az ű kis porféckibe, hát gondolta, mosmajd jóol megfizetetti azt a moslékot, mit étek helyett eléjük tett.

- Hallod e te, - monta Jézusnak – láttam ám, hogy kicsinyáltál, hát azzal fizessél nékem, hogy legyössz vélem a pincémbé, feltöttöm az üres hordójimot vízzel, oszt te asztat szépen mindet borrá váltosztatod. Hát jó lesz a, elég lesz a nékem fizeccségnek, de ha aztat meg nem teszed, hallod, maradhattok kerittést épittenyi hónapután estvelig az ételem fejibe!

No, gondolta Jézus, majd elintézi ennek a kapzsi fogadósnek a sorsát, de úgy, hogy az özsves ilyen rosszember es tanujjon belülle ha híre megyen, s mígcsak élet van a földön. Lement hát a pincébe a fogadósval, szépen sorba állottak annak a hordóji odale, egyik sorba a piross, másikba a fehérbor, egy sarokba meg az üressesek. No, hezzákezdett a fogadós, hogy feltöccse vízzel mindahányat, mi üres vót, oszt míg horta lefele a vizet a hordókba, Jézus szépen csendbe a telikbe a bort mindet vizzé váltosztatta.

No, megtellettek az üres hordók, hát a huncucság kedvijér rejátette a kezit Jézus, oszt mongya:

- Vájjatok borrá, ennek a tisztességes fogadósnek hasznára, életinek boldogulására!

Nézi a fogadós, nézi, hát sémmit. De az égatta világon sémmit. Nemhogy borrá vállott vóna az a víz, még meg es bedesedett a hajják. El es zavarta mérgessen Jézust az összes apostollal egybe az az ember, még a kerittésrül es megfeleltkezett dühibe, űk meg ki es mentek, oszt továbbmentek dógukra, hirdetni az evangyélíjomot.

No, ment az élet tovább csendbe, oszt eccer lemén a fogadós a pincébe borér, merhogy odafe elfogyott, hát lássa ám, hogy mind a piross, mind a fehér bora vizzé van válva. Hejjj, majbeleörút a hajják a bajba, haját tépte, ruváját szagatta, hamvat szórt a fejire, debiza csak víz vót, mi víz vót, na.

Lássákcsak! Mögmutterta Jézus, hogy akinek van, oszt sajnájja mástul, attul aza es elvétetik, mije vagyon! Hát úgy vigyázzanak kentek es, oszt se a bort, se az étket, se semmijüket mástul ne sajnájják! Mögértették?

A gyiófa

No, eccer Jézus elvetődött erre mifelénk es, a Felvidékre, oszt végiggyalogolt a lévai úton, tuggyák, ahun az a sok gyiófa áll végestelen végig egészen Ságtul. Végh Jóska nagyapja telepítette aztat oda Diósjenőrül, s óta ott szógálnak az arra járóknak es, meg az ott lakóknak es. De hogy szavamat ne feleggyem, Jézus igencsak megéhült esment, hájszen megéhül az, ki az apostolok lován jár, hát özszeszedegette a lehullott gyiókat a fák alól, feltörte s eszegette a jóó finom gyióbelet. No, ahogy eszeget valamék fa alatt, hát hajja ám eccer, hogy a gyióágok elkezdik magukat dicsérnyi a gyiófa törzsének emígyen:

-No, látod te fatörzs, münk vagyunk a legértékesebbek a gyiófából, mer rajtunk terem az a sok gyió, miket még a Jézus es megbecsül. Bezzeg te, csak állsz egész napokat, semmit se teszel, bambulsz csak, s a derekodat hízlalod. Ha így halacc, akkora leszesz, hogy tekenyöt es vájhat belüled valamék tekenyővájó cigán, ha elfogyott a ficfája.

No, hajja ám eztet Jézus es, hájszen vót annak füle, még az állatokval es megértette magát ha arrul vót szó. Ahogy hallgassa, igen megdühödött ettül a beszédtil. Há még jó hogy megdühödött, mer aztat a sok ágot, levelet, gyiót mindmind a fának a törzse tarcsa, ha az nem vóna, gyió sem nem vóna, így tanálta eztet ki a Teremtőúristen, ki a Jézus urunk mennyei aptya vót. Oszt ha a törzset szapulták, hát a Teremtőt es szapulták egyvégbe azval.

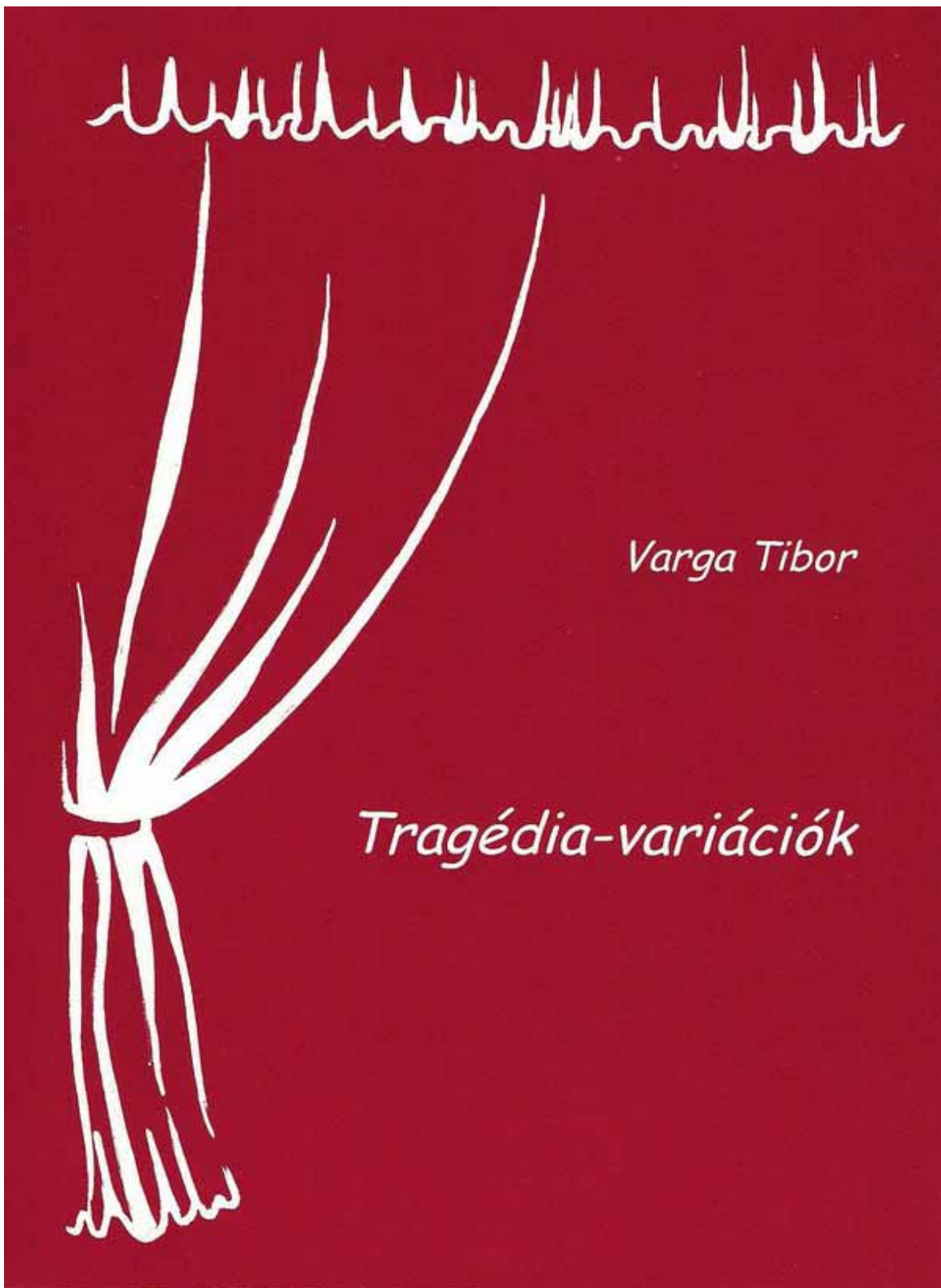
-No, várjatok csak tik nagyszájúak! A mái naptul fogva mikor elgyün az üdő s kiöregedik valamék gyiófa, tik csak tűzrevalók lesztek arrul, de a gyiófa törzse a legbecsessebb bútorfa lészen. Azér fogják jární a vidéket az asztalosok, de még a vásáros cigányok es, oszt ha ilyen fát tanálnak, annak törzsit viszik majd magikkal megdógoznyi, de az ágokat, tikteket csak a tűzre vetnek majd leveleitekvel együtt. Ott fogjátok tik megtanulni, hogy a gyiófa gyökérbül, törzsbül s leveles ágokbul áll, s egyik se nagyobb a másiknál, mer egyik se lehet meg a másik nekül! Így vagyon ez biza minden élőlénynél, legyen az ember, asszony, avagy másfajta.

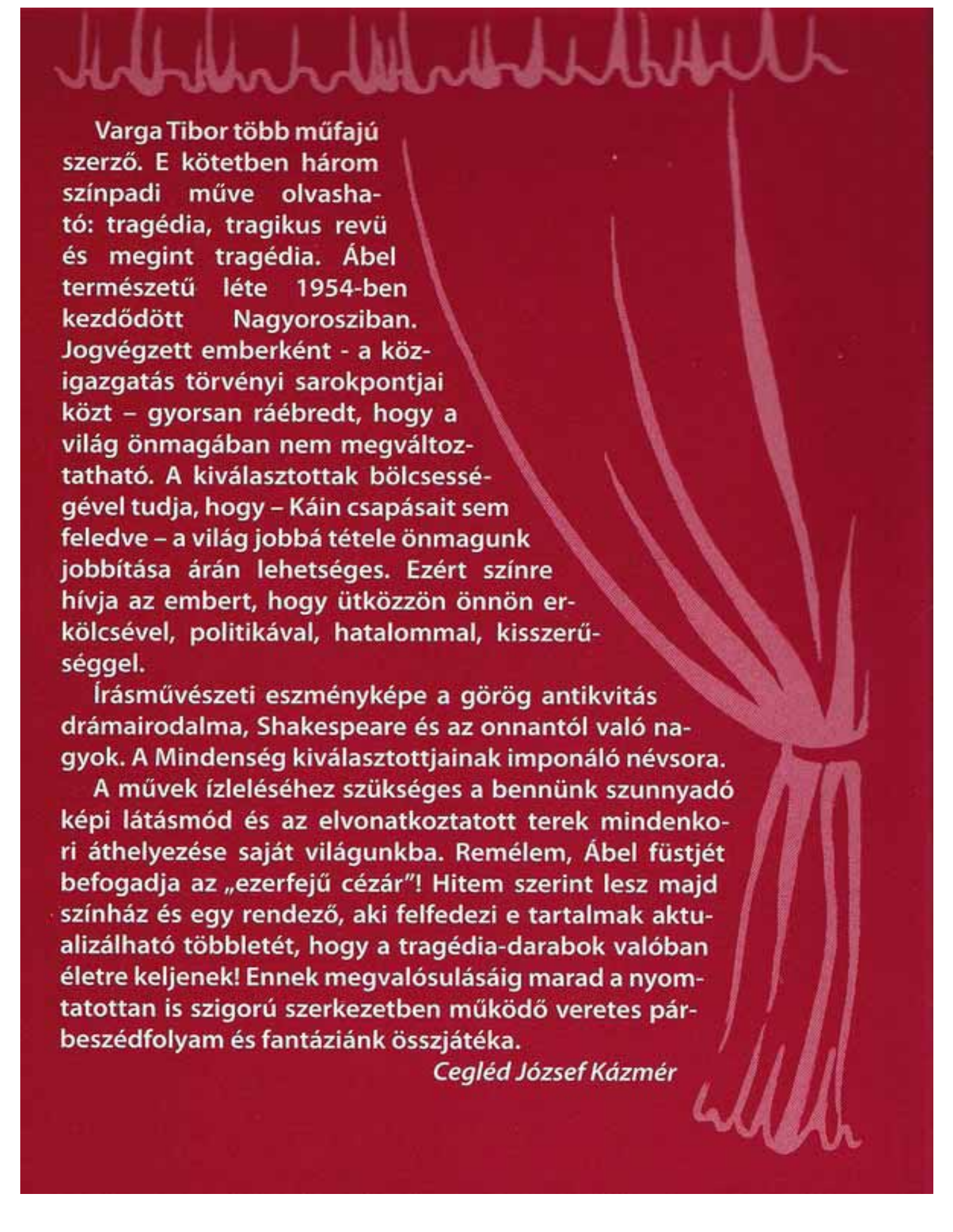
No, kipihente magát Jézus, elment Léva felé, oszt ótántul téleg a gyiófa törzse a legszebb bútorfa, nincs es annál szebb szekrény, asztal, ágy más fából! Oszt hogy hányan esmerik eztet a történetet én nem tudom, dehogy mind eltáccsa a száját, ha egy szépen faragott gyiófabutrot lát, amán bizonyos! Nézzék csak meg magik es Egri Pista bácsi butrait a gyarmati Palóc múzejomba, oszt menten igazat adnak majd nékem! Ha nem, hát a kalapom es megeszem!

KÖNYVAJÁNLÓ

A napokban megjelent a Nagyorosziban élő és alkotó **Varga Tibor** *Tragédia-variációk* című drámakötete. A szerző nem ismeretlen a Spangár Kör antológiáját olvasók között, korábban mívés verseivel találkozhattunk. A kötet megrendelhető a szerzőnél illetve a Rétsági Művelődési Ház és Könyvtárban, no meg a lapunk impresszumában szereplő emailcímen. (A Szerk.)

Varga Tibor több műfajú szerző. E kötetben három színpadi műve olvasható: tragédia, tragikus revü és megint tragédia. Ábel természetű léte 1954-ben kezdődött Nagyorsziban. Jogvégzett emberként - a közigazgatás törvényi sarokpontjai közt - gyorsan ráébredt, hogy a világ önmagában nem megváltoztatható. A kiválasztottak bölcsességével tudja, hogy - Káin csapásait sem feledve - a világ jobbra tétele önmagunk jobbítása árán lehetséges. Ezért színre hívja az embert, hogy ütközzön önnön erkölcsével, politikával, hatalommal, kisszerűséggel.

Írásművészeti eszményképe a görög antikvitás drámairodalma, Shakespeare és az onnantól való nagyok. A Mindenség kiválasztottjainak imponáló névsora.

A művek ízeleléséhez szükséges a bennünk szunnyadó képi látásmód és az elvonatkoztatott terek mindenkori áthelyezése saját világunkba. Remélem, Ábel füstjét befogadja az „ezerfejű cézár"! Hitem szerint lesz majd színház és egy rendező, aki felfedezi e tartalmak aktualizálható többletét, hogy a tragédia-darabok valóban életre keljenek! Ennek megvalósulásáig marad a nyomtatottan is szigorú szerkezetben működő veretes párbeszédfolyam és fantáziánk összjátéka.

Cegléd József Kázmér

Duna-Ipoly
Határmenti Együttműködés Helyi Közössége
Közhasznú Egyesület

Hazaváró

Végh József HELYISMERETI SOROZAT

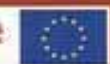
A Duna-Ipoly Határmenti Együttműködés Helyi Közössége Közhasznú Egyesület területe

- Bánk
- Berkenye
- Borsosberény
- Diósjenő
- Felsőpetény
- Keszeg
- Kosd
- Legénd
- Nézsza
- Nógrád
- Nógrádsáp
- Nőtincs
- Ósagárd
- Penc
- Rád
- Rétság
- Szendehegy
- Tereske
- Tolmács

ÚJ MAGYARORSZÁG
RURÁLIS FEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki térségekbe beruházó Európa”
az Európai Unió és a Magyar Köztársaság támogatásával

Hívogató

Csodálatos világba érkezik, ki Nyugat-Nógrád tájékával ismerkedik. Természeti környezete már önmagában annyi látnivalót ígér, melyet akár csak bebarangolni sem lehet egykönnyen. Itt van hazánk leg-

érintetlenebb hegysége, a Börzsöny, változatos tájképével a Cserhát hívogató, s a Naszály menti települések egy egészen más vidékkel várják a látogatót. A múlt borongós, vagy olykor vérzivataros hangulatát keresők meglephetik Nógrád, vagy éppen Drégely várát, de tehetik ezt a legendák kódébe burkolódzó még régebbi helyszíneken is, hiszen Kármor varázslatos regéi, Csehvár és Pogányvár ismeretlensége önmaguk kínálják ennek lehetőségét. Árpádkori templomaink messze földön híresek. Közülük a tereskei és a nógrádsápi, a gyönyörű középkori freskóik révén váltak ismertté.

A térség múltjánál csak néprajzi képe változatosabb. A Börzsöny lábához simuló karéj falvai palóc hagyományokat ápolnak. A többi – elpusztulván a török hódoltság időszakában – felvidéki szlovákokkal települt újjá. Berkenyére pedig német nyelvű telepéseket hozott a váci püspökség, kiknek egy része alapította meg később Szendehely községet. A helyi hagyományok tárgyi eszközeit őrzik a falvakban megtalálható helytörténeti gyűjtemények.

Az érdeklődő számára valóságos kincsestár ez a vidék. Minden egyes településnek megvan a maga különlegessége, egyéni vonzereje. S hogy hagyományait máig őrzik, magunk is megtapasztalhatjuk a helyi folklórrendezvények forgatagában. Az itt élők vendégszeretetét jelzik a visszatérő vendégek.

Hívjuk Önt is! Ismerkedjen meg e csodás világgal!

Vég József mki

Tisztelt Olvasó!

A DIPO Khe gondozásában jelenik meg, a „hazavárá sorozat” keretében Nyugat-Nógrád településeinek helytörténetének feldolgozása. Örömmel ajánlom mindenki szíves figyelmébe nem csupán a kiadványt, sokkal in-

kább a térséget. A Dunakanyartól néhány kilométerrel északra festői táj található, a Börzsöny–Cserhát és a Naszály hegyek által közrezárt térség kellemes feltételeket biztosít az év minden szakában a felüldülni vágyóknak.

Nyugat-Nógrád térség nyugatról és északról a Duna és az Ipoly folyók által határolt terület, Magyarország középső részének északi kapuja, összeköti a határ két oldalán élőket, a magyar és a szlovák településeket, az ott élő közösségeket, benne nemzetiségeket. A hegyek lábánál meghúzódó települések lakói évek óta sokat tettek és tesznek azért, hogy összehangolják tevékenységüket, felhívják magukra a figyelmet. A települések és az itt működő közösségek, vállalkozások, önkormányzatok, a vidékfejlesztési tevékenység összehangolására, szervezésére és irányítására szervezték meg a LEADER akciócsoportot, a DIPO Khe-t. A települések lakói rendszeresen bemutatják a külvilágnak eredményüket, értéküket. A legtöbb helyen rendezvényeken, falunapokon fogadják az érdeklődőket. Néhány településen nemzetközi szintű és színvonalú rendezvényt tartanak. Közülük elég ha az évente megrendezett Bánki Nemzetközi Jazz Fesztivált, a Diósjenőn megtartott Diófesztivált, vagy a Kétdobonyi Szilva-fesztivált említjük meg. A tavak közül a legnevesebb Bánki tó és a Diósjenői tó, de ezek mellett közel 10 településen található horgászatra kiválóan megfelelő tó. Ebben a térségben található Nógrád Megye névadó vára és még sok-sok látnivaló. Szíves figyelmükbe ajánlom az élő közösségeket, akik a népi hagyományait ápolják, rendre bemutatják azt különböző rendezvényeken.

Kérem ismerjék meg a vidéken élők életét, hagyományait, kulturális örökségét, ezzel is segítsék a vidéket, az itt élők életét, boldogulását, erőfeszítését.

Tisztelettel:

Dr. Nacs János
DIPO khe elnök.

„Kedves Olvasó! Bátran ajánljuk figyelmébe a könyv forgatása közben a teljesebb élmény érdekében a borítóban található CD-t. A kettő együttese megnyithatja azokat a dimenziókat, melyeket szem nem láthat, fül nem hallhat, de szív mégis megérthet. Átélnheti mindazt amit akár a barokk korban e térség nyújthatott az itt élőknek és amit felfedezhet a jelen korban az idelátogató.

Én kipróbáltam és bejött!”
Márta Attila

Harmonia Bankiensis

Barokk Orgonamuzsika

Németh Csaba
(orgona)

Komlóssy Gábor
(trombita, szárnykürt)

„A sivatagi vándorlás nélkülözhetetlen eleme az oázisok érintése. A tikkasztó, fárasztó kilométerek után igazi felüdülést jelent egy korty frissítő forrásvíz. A feltöltődés helyei ezek, s a tapasztalt utazó nem hagyja ki a kínálkozó lehetőségeket, még akkor se ha történetesen van még víz a kulacsában. E lemez ilyen kihagyhatatlan oázis akar lenni, ami lehetőséget teremt az elmélyülésre, a pihenésre, az erögyűjtésre, a felfrissülésre. A 225 éves templom harangja áhítatos csendbe invitál, s az orgonamuzsika olyan atmoszférát teremt, ahol választ kaphatunk a lelkünket régóta nyugtalanító kérdésekre.”

Zsugyel Kornél,
a Bányai Evangélikus Templom lelkésze

A felvétel 2009. augusztusában készült a Bányai Evangélikus Templomban.

Hangmester: Csobay Zoltán

Harmonia Bankiensis

PÁLYÁZATOK

Pályázati felhívás a 2010. novemberében rendezendő XI. ORSZÁGOS NÉPRAJZI FOTÓKIÁLLÍTÁSRA

A Zala Megyei Közművelődési Intézmény pályázatot hirdet az ország néprajzi hagyományait, annak kibontakozó új hajtásait művészi szinten bemutató fotókiállításon való részvételre. A pályázat kiterjed a település, építkezés, berendezés, népviselet, népművészet, népszokások, népi munkafolyamatok stb., valamint a fentiek helyébe lépő új szokások kialakulóban lévő hagyományok művészi megjelenítésére.

Pályázati feltételek:

1. Beküldendők a fentiekben megjelölt témakörű felvételek.
2. A pályázatra szánt képek bármely technikával (színes, fekete-fehér) papírképen küldhetők meg.
3. A pályázatra maximum 6 kép küldhető, a sorozat egy képnek számít. (Sorozat legfeljebb 6 kép lehet.)
4. Nevezési díj nincs.
5. Képméret: (hosszabbik oldal 30 cm); ezért a pályamunkákat egységes méretű 30x40 cm-es paszpartun kérjük, miután a képek ennek megfelelő szabványkeretben kerülnek kiállításra.
6. Beküldési határidő: 2010. szeptember 26.
Cím: Zala Megyei Közművelődési Intézmény
8903 Zalaegerszeg, Pf. 21.
7. A beküldött képeken fel kell tüntetni az alábbiakat:
 - a szerző nevét, pontos címét,
 - a kép címét vagy téma megjelölését,
 - a felvétel helyét, időpontját,
 - a képek sorszámát: 1-6-ig (a nevezési lappal megegyezően; a nevezési lap letölthető: <http://www.mafosz.hu> weblapról, a fotópályázatok menüpontból),
8. A képeket a legnagyobb gondossággal kezeljük, azonban az esetleges postai sérülésekért felelősséget nem vállalunk.
9. A képek elfogadásáról a kiállítás tekintetében a bíráló bizottság határoz, amely ellen fellebbezésnek helye nincs.
10. A kiállítás Bíráló Bizottságát a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, a MAFOSZ neves szakemberei és néprajzosok alkotják.
11. Díjak: A zsűri által kiválasztott alkotások értékes díjakban (I., II., III.) és külön tárgyjutalmakban (képző- és fotóművészeti albumok) részesülnek.

Kiállítási naptár

Beküldési határidő: 2010. szeptember 26.

Zsűrizés: 2010. október

Kiállítás: 2010 novemberében, Nagykanizsán

Egyéb információk: a kiállítási anyagot igény szerint több helyen is tervezzük bemutatni, ezért az alkotások visszajuttatásának időpontját az alkotókkal külön egyeztetjük. Bővebb felvilágosítás Gödörházi Norberttől kérhető, telefon: 92/314-120, e-mail: godorhazi.norbert@zmki.hu

X. Nemzetközi Magyar Fotópályázat - 2010

Beérkezési határidő: 2010. augusztus 2-án reggel 6.00 óra

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, továbbá a Magyar Fotóművészek Világszövetsége fotókiállítást rendez 2010. szeptember 21. és 30. között, a határainkon túl élő és alkotó, magukat magyar nemzetiségűnek valló fotográfusok, továbbá a Magyar Fotóművészek Világszövetsége tagjai részére. A tárlat célja bemutatni és népszerűsíteni mindazon magyar alkotók munkásságát, akik a Kárpát-medencében vagy azon is túl gazdagítják az egyetemes fotókultúrát. Ugyanakkor művészeti tevékenységükkel kapcsolatokat teremtenek a különböző országok, népek és kultúrák között.

Életkortól és foglalkozástól függetlenül, bárki részt vehet a pályázaton, aki nem magyar állampolgár, viszont magyar nemzetiségűnek vallja magát, bárhol is él a nagyvilágban. A magyar állampolgárok közül, csak az MFVSz tagjai pályázhatnak. A pályázat témája kötetlen. Az alkotói szabadságot semmilyen formában nem korlátozzuk.

A pályázatra csak olyan felvételeket nevezhetnek a szerzők, amelyek a korábbi Nemzetközi Magyar Fotóművészeti Kiállításokon még nem szerepeltek.

Szerzőnként beküldhető maximum 10 db digitális vagy digitalizált felvétel JPG formátumban. A fotók hosszabbik oldala 2000 pixel legyen, vagy a nagyítható (levilágítható, nyomtatható) képméret 210x297 mm-re legyen beállítva.

A kiállításra bejutó képek nagyításának költségét az MFVSz vállalja. Nevezési díj nincs!

Minden felvétel file-neve a pályázó CsaládneveKeresztneve egybeírva, majd a kép rövid (egy-két szavas) címe. A családnév előtt sem sorszám, sem előtag (dr., id., ifj. stb...) ne szerepeljen. Mindezeket a nevezési lapon lehet feltüntetni. Csak így tudjuk a file-névlisát abc-ben kezelni.

A pályaműveket e-mailben lehet beküldeni a fotoselet2@gmail.com címre. Egy küldemény terjedelme ne legyen nagyobb, mint 15 MB. Ha szükséges, akkor a képek több levél mellékletként küldendők. Figyelem! A becsomagolt állományokat, óriásleveleket nem fogadjuk, nem töltjük le. A műveket egyenként kell egy e-mailhez csatolni!!!!

A pályázóknak nevezési lapot kell kitölteniük, amelyet a szervezők bocsátanak az érdeklődők rendelkezésére. A nevezési lapon szereplő információk egyezzenek a fényképek címében feltüntetett leírással. A nevezési lap letölthető a <http://www.mafosz.hu> oldalról, a fotópályázatok menüpontból. A nevezési lap e-mailben is beküldhető a képekkel együtt. Díjazás: a zsűri javaslatára öt alkotónak egy-egy négyezer Ft. értékű fotóalbumot és oklevelet adományoznak a rendezők.

Az alkotások beküldésével a szerzők hozzájárulnak ahhoz, hogy a fotókiállítás népszerűsítése érdekében szerzői jogdíj (felhasználási díj) fizetése nélkül, időbeli és térbeli korlátozás nélkül jelenjenek meg a sajtóban felvételeik, a szerzők nevének feltüntetésével.

Az eredményeket kizárólag a Fotósélet hírlevélben hozzuk nyilvánosságra, amelyet e-mailben küldünk el mindenkinek. De később megtekinthetők a <http://www.mafosz.hu> weblapon is.

A kiállítás időpontja: 2010. szeptember 21-től szeptember 30-ig.

További információk kérhetők Győri Lajostól a (00-36) (1) 225-6033-as telefonszámról (hétköznap reggel 7-10 óra között) vagy e-mailen:

gyoril@mmikl.hu

E havi számunk szerzői:

Ács Bódog (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,
nyugalmazott honvédtiszt

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Kenyeres Balázs (Budapest, 1990) Budapest, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Természetismeret:
Balog István

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagye@gmail.com

hgev@freemail.hu

bajkalamour@freemail.hu

Weblapok:

[**www.karaffamese.freewb.hu**](http://www.karaffamese.freewb.hu)
[**www.karaffagye.freewb.hu**](http://www.karaffagye.freewb.hu)

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

Krasznainé Konczili Éva: Mikor állott.. (tollrajz)